

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
Ministarstvo Rada i Socijalne Zastine. - Ministry of Labour and Social Welfare

**KONCEPTNOG DOKUMENTA O UNAPREĐIVANJU ZAKONODAVSTVA NA POLJU BEZBEDNOSTI I
ZDRAVLJA NA RADU**

PRIPREMILO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE

Oktobar, 2020

Sadržaj	
Sadržaj.....	2
Uvod	4
Poglavlje 1: Definicija problema/ Opis politike i pravnog okvira	6
a) Pravni i regulatorni nedostaci:.....	15
Poglavlje 2: Ciljevi	23
Poglavlje 3: Opcije	25
Konceptni dokumenat sadrži tri opcije. Prva opcija je opcija bez ikakvih izmena ili status kvo. Druga opcija, predstavlja opciju poboljšanja primene i izvršenja bez zakonskih promena dok treća opcija podrazumeva zakonske izmene.	25
Poglavlje 3.1: Opcija bez promena	25
Poglavlje 3.3: Treća opcija (izrada predloga zakona o izmeni i dopuni Zakona br. 04/L-161)	26
Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja	29
Ekonomski uticaj	30
Sa druge strane, jačanje Inspekcije rada povećavanjem broja inspektora utiče direktno i na nivo i stopu zapošljavanja. Ubacivanje u sistem poreza i doprinosa neformalnih zaposlenih, koji se procenjuju na relativno visokom nivou, doprinelo bi državnom budžetu i nakon toga bi se odrazilo i na nivo dohodaka zaposlenih.	30
Društveni uticaj	30
Uticaj osnovnih prava	31
Poglavlje 4.1: Izazovi u prikupljanju podataka	35
Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacija	35
Poglavlje 6: Uporedba opcija	37
Poglavlje 6.1: Planovi realizacije različitih opcija.....	38
Poglavlje 6.2: Tabela uporedbe sve tri opcije	42
Poglavlje 7: Zaključak i naredni koraci	43
Poglavlje 7.1: Odredbe o praćenju i proceni	43
Prilog 1: Obrazac procene ekonomskog uticaja	44
Prilog 2: Obrazac procene društvenog uticaja	49
Prilog 3: Obrazac procene ekološkog uticaja	52
Prilog 4: Obrazac procene na osnovna prava	54

Opšte informacije	
Naslov	Konceptni dokumenat o unapređivanju zakonodavstva na polju bezbednosti i zdravlja na radu
Ministarstvo nosilac izrade	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
Osoba za kontakt	Leunora Ahmeti Zylfijaj, + 200 26 021, Rukovodilac Odeljenja za radne odnose, socijalni dijalog i zaštitu na radu - Odeljenje za rad i zapošljavanje
APRV	A.10.4 "Unapređenje socijalnog dijaloga i zaštita prava radnika "
Strateški prioritet	Sektorska strategija „Zapošljavanje i socijalna zaštita“ 2018-2022 – Strateški cilj br. 2. „Poboljšanje uslova rada i smanjenje neformalnog zapošljavanja jačanjem nadzornih mehanizama i jačanjem socijalnog dijaloga“.

Odluka	
Glavno pitanje	Glavni problem je nedovoljno uređenje zakonske osnove za regulisanje zakonodavstva u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu. Glavna pitanja kojima se bave su utvrđivanje odgovornosti poslodavaca u slučaju nezgoda na radu, zakonska ne pokrivenost radnika bez ugovora o radu u slučaju nezgoda na radu, potpuni nedostatak pravne osnove pravila profesionalnih bolesti i nadzornih mehanizama, nedostatak propisa pravnih istraga i prijavljivanje nezgoda i profesionalnih bolesti na radu.
Sažetak konsultacija	Glavni proces konsultacija sproveden je s ključnim stranama od interesa. Na institucionalnom nivou, Ministarstvo zdravlja je nosilac i odgovorno je za profesionalne bolesti i u celini za razvoj politika medicine rada na tercijarnom nivou. Ministarstvo zdravlja je obavешteno i konsultovano o stvaranju pravne osnove za regulisanje profesionalnih bolesti, nedostatku lekara medicine rada i nefunkcionisanju medicine rada. Grupe od interesa kao što su organizacije poslodavaca, organizacije zaposlenih (sindikati), civilno društvo, bili su informisani i konsultovani, a takođe su bili deo izrade ovog koncept dokumenta. Glavno pitanje konsultacija je preporuka za unapređenje pravne osnove u oblasti profesionalnih bolesti i nezgoda na radu, funkcionisanja medicine rada i jačanje Inspekcije rada.
Preporučena opcija	Preporučena opcija ovog koncepta je treća opcija/Izrada nacрта zakona o izmenama i dopunama zakona br. 04/L-161 o bezbednosti i zdravlja na radu. Ova opcija predviđa poboljšanje i unapređenje zakonodavnog okvira radi uređenja oblasti bezbednosti i zdravlja na radu za sve u skladu sa zakonodavstvom i standardima EU.

Glavni očekivani uticaji	
Budžetski uticaji	Nema visokih budžetskih uticaja

Ekonomski uticaji	Ekonomski uticaji će biti pozitivni. Bezbedna radna mesta stvaraju novu kulturu rada, stvaraju i povećavaju nivo produktivnosti rada radnika i kao rezultat toga mogu se odraziti na dobit poslodavca. Poslodavci će obezbeđivanjem bezbednih uslova za rad i zdrave radne okoline znatno smanjiti šanse za nezgode na radu i profesionalne bolesti i samim tim neće izgubiti stručne i kvalifikovane radnike, neće rizikovati verovatnoću nastanka nesreće i povezane medicinske troškove i na taj način izbeći bilo kakve pravne posledice.
Društveni uticaji	Društveni uticaji će biti visoki i direktni jer poboljšanje zakonodavstva utiče na unapređenje uslova rada radnika i njihova prava na dostojan rad. Ovo posebno utiče na svest zaposlenih o ostvarivanju njihovih prava i kao rezultat na pokretanje žalbenog postupka u slučaju kršenja njihovih prava.
Ekološki uticaji	Bezbedna radna mesta mogu imati nizak uticaj na životnu sredinu.
Uticaji na osnovna prava	Pravo na rad je osnovno ljudsko pravo i kao rezultat toga uticaj je velik. Kada se zaposlenima poštuju prava koja proizilaze iz radnog odnosa, ali im se takođe nude bezbedni uslovi rada i zdrava životna sredina, isto tako bolji nadzor nad sprovođenjem i poštovanjem prava direktno utiče na osnovna prava, počev od prava na život i zdravlje, ali i odgovarajuće plate, odmori itd. biće pravilno cenjeni i poštovani.
Među sektorski uticaji	Rodni uticaj, uticaji na socijalnu jednakost
Administrativno opterećenje kompanije	Nizak uticaj
Test MSP	Nije primenjen.

Naredni koraci	
Kratkoročni	Izrada Nacrta zakona o izmenama i dopunama Zakona br. 04/L-161 o bezbednosti i zdravlja na radu, planira se da se izradi i dostavi Vladi tokom druge polovine 2021. Izrada podzakonskih akata u prvom kvartalu 2022. godine.
Srednjoročni	

Uvod

Bezbednost i zdravlje na radu predstavljaju značajan elemenat oblasti socijalnih pitanja i tržišta rada, i podrazumeva **zaštitu zaposlenih** (i javnosti) od negativnih aspekata rada, nesreća na radu i profesionalnih oboljenja, poboljšanja socijalne zaštite, zadovoljstva na radu kao i jačanja funkcionisanja i efikasnosti tržišta rada, kvaliteta i produktivnosti u radu. Sa druge strane, slabi standardi bezbednosti i zdravlja na radu, povrede na radu, smrt i profesionalna oboljenja, zapravo predstavljaju **veliki teret po nacionalnu privredu**, isplatom socijalnih naknada, troškova hospitalizacije, prekvalifikacije i zamene radnika i gubitka produktivnosti. Poklanjanje odgovarajuće pažnje na BZR promoviše dobre uslove za rad i radno blagostanje i motiviše zaposlene, što dovodi do veće efektivnosti i produktivnosti u radu, kvaliteta

proizvoda i usluga, tržišne konkurencije i na kraju utiče na prosperitet poslovanje privrednih subjekata i na razvoj zemlje generalno.

Statistike koje govore o nesrećama na radu i profesionalnim oboljenjima oslikavaju nivo bezbednosti i zdravlja na radu u samim kompanijama ali i u državi. Dešavanje nesreće zapravo je jedinstvena mogućnost da se sazna šta je učinjeno pogrešno, koji su uzroci i koje mere treba usvojiti. Shodno tome, prijavljivanje i prikupljanje informacija o nesrećama na radu i profesionalnim oboljenjima od presudne je važnosti za politiku prevencije. Aktuelni propisi ne stvaraju uslove za strogo i efektivno prijavljivanje nesreća na radu i ne predviđa jasnu dužnost koju bi poslodavci trebalo da imaju da istraže uzroke nesreća na radu. Ovo se poverava samo inspektorima rada.

Zaštita zdravlja zaposlenih i zaštita radnika na radnom mestu generalno su sastavni deo BZR-a. U skladu sa propisima EU, Direktiva 89/391/SE Saveta Evrope od dana 12. juna 1989. godine o uvođenju mera za podsticanje poboljšanja u bezbednosti i zdravlju radnika na radu (okvirna direktiva), traži da se obezbedi da zaposleni dobijaju odgovarajuću zdravstvenu zaštitu u vezi sa zdravstvenim i bezbednosnim rizicima sa kojima se suočavaju na radnom mestu, i da donesu mere u skladu sa zakonom i/ili nacionalnim praksama. To znači da se mora obezbediti kontrola radnih mesta u slučaju da ugroze zdravlje zaposlenih. Sem toga, Zakon o bezbednosti i zdravlju na radu (u daljem tekstu: Zakon o BZR-u) predviđa da je poslodavac dužan da pruži zaposlenima mogućnost lekarskih pregleda u licenciranim ustanova medicine rada. Ova usluga i zdravstveni nadzor se ne obezbeđuju na adekvatan način i iz tog razloga se moraju urediti.

S tim u vezi, glavni cilj politike predložene ovim Konceptnim dokumentom jeste da bolje zakonski uredi bezbednost i zdravlje na radu, u skladu sa međunarodnim standardima i dobrim praksama (EU), sa opštim ciljem da spreči nesreće na radu i profesionalna oboljenja.

Prilog 1: Tabela sa opštim informacijama o konceptnom dokumentu

Naslov	Konceptni dokumenat o unapređivanju zakonodavstva na polju bezbednosti i zdravlja na radu
Ministarstvo nosilac izrade	Ministarstvo rada i socijalne zaštite, Odeljenje za rad i zapošljavanje, Odsek za radne odnose, socijalni dijalog i bezbednost i zdravlje na radu.
Osoba za kontakt	Leunora Ahmeti Zylfijaj, + 200 26 021
PVPQ	1. 3. 5. Unapređivanje uslova za rad zaposlenih i garantovanje minimalnih standarda bezbednosti i zdravlja na radu i efikasnijih usluga sistema socijalne zaštite;
Strateški prioritet	Sektorska strategija „Zapošljavanje i socijalna zaštita“ 2018-2022 – Strateški cilj br. 2. „Poboljšanje uslova za rad i smanjenje neformalnog zapošljavanja jačanjem mehanizama za nadzor i socijalnog dijaloga.
Radna grupa	<ul style="list-style-type: none"> • Leunora Ahmeti Zylfijaj, odgovorno lice; • Valon Leci, predstavnik Inspekcije rada; • Gjyltene Berisha, predstavnik kancelarije Generalnog sekretara • Fatime Avdyli, predstavnik Odeljenja za rad i zapošljavanje; • Luljeta Peja, predstavnik Pravnog odeljenja; • Medina Syljemani, predstavnik Odeljenja za evropske integracije i koordinaciju politika

	<ul style="list-style-type: none"> • Merita Bacaliu, predstavnik Odeljenja za evropske integracije i koordinaciju politika; • Mirlinda Lushtaku, predstavnik Koordinacionog sekretarijata Vlade; • Nehat Pillana, predstavnik pravne kancelarije KP; • Atifete Jakupaj, predstavnik Ministarstva finansija; • Mentor Sadiku, predstavnik Ministarstva zdravlja ; • Alban Kaciu, savetnik iz VKS KP (Sida projekat); • Jeton Oruci, savetnik iz VKS KP (Sida projekat); • Predstavnici Koalicije za socijalnu pravdu (Kosovska inicijativa za stabilnost (IKS), Mreža vršnjačkih edukatora (PEN), Centar za politiku i zagovaranje (QPA), Demokratija za razvoj (D4D), Savez zdravstvenih sindikata (FSSHKA) i Sindikat Kosovske policija (SPK).
Dodatne informacije	

Poglavlje 1: Definicija problema/ Opis politike i pravnog okvira

1.1. Usklađivanje zakona sa zakonima/direktivama EU/uključivanje novih članova u postojeći zakon, ali i unapređenje/osnaživanje postojećih članova kako bi se svima obezbedio pristup bezbednom radnom okruženju.

Sa stanovišta politika integracije u Evropsku uniju (EU), Vlada Kosova je preuzela obavezu da se oblast bezbednosti i zdravlja na radu tretiraju Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sklopljenim između EU i Kosova. Članovi 82 i 106 SSP-a, propisuju da Kosovo preuzima odgovornost da poboljša uslove za rad zaposlenih na Kosovu postepenim približavanjem kosovskih propisa sa pravnim tekovinama EU i podržavanjem izrade novih zakonskih akata adekvatnim merama primene i sankcija.

Iako nije postojao strog zahtev da se nova uredba u potpunosti usaglasi sa uzorkom EU (kao što je dogovoreno SSP-om), i iako postupci transponovanja nisu pokrivali strogu proveru usklađenosti sa pravnim tekovinama EU, Zakon o BZR-u, nije u potpunosti u skladu sa Okvirnom direktivom. Sem toga, ima i par neusaglašenosti sa drugim pravnim aktima a takođe nedostaju mehanizmi za odgovarajuću primenu.

1.2. Usklađivanje zakona/podzakonskih akata/pravnih akata unutar relevantnih sektora kako bi se osigurala sinhronizacija primene u funkciji bezbednosti i zdravlja na radu

Imajući u vidu da je ova oblast međusektorska i multidisciplinarna, rudarski sektor je osmislio svoje propise na polju BZR-a. Zakon 05/L-062 o bezbednosti na radu u rudarskoj delatnosti usvojen je marta 2016. Isti je u skladu sa Okvirnom direktivom 89/391/EEC. Sa druge strane, u svojoj primeni, Zakon o BZR-u 04/L-161 ne isključuje rudarski sektor ili rudarsku delatnost. To znači da su oba slična zakona primenjiva i u rudnicima za oblast BZR-a. Prema ovom zakonu, nadzor zaposlenih obavlja Rudarska inspekcija.

Slična situacija preovlađuje i kada govorimo o transponovanju Direktive 2013/59/EURATOM sa ciljem da se uspostave osnovni standardi bezbednosti za zaštitu od rizika koji proizilaze iz izloženosti **jonizujućem zračenju**. Ova direktiva ima primat kada govorimo o uređivanju radnog mesta a njeno transponovanje je pripremila i Kosovska agencija za zaštitu od zračenja i nuklearnu bezbednost, koja kao agencija

funkcioniše u sklopu Kabineta premijera. Ova direktiva je transponovana i novim Zakonom br. 06/L- 029 O ZAŠTITI OD ZRAČENJA I NUKLEARNOJ BEZBEDNOSTI, i to nedavno 2018. godine. U skladu sa ovim zakonom, izloženi zaposleni podlaže odredbama istog dok inspekcijski nadzor vrši samo **Kosovska agencija za zaštitu od zračenja i nuklearnu bezbednost.**

1.3. Unapređenje ljudskih resursa (inspekcija rada i centri za medicinu rada)

Kada govorimo o nadzoru ZBZR-a, Zakon br. 2002/09 o Inspekciji rada Kosova, predstavlja značajan mehanizam kojim se nadgleda sprovođenje Zakona o radu, Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu i drugih odredaba iz ove oblasti. Isti predviđa funkcije inspekcije rada, što su: obezbeđivanje sprovođenja Zakona o radu, uslova za rad i zaštite na radu; pružanje tehničkih informacija i saveta poslodavcima i zaposlenima u vezi sa najdelotvornijim načinima za poštovanje zakonskih odredaba

Sektor medicine rada, i dalje je jedan od glavnih izazova sistema bezbednosti i zdravlja na radu kada govorimo o zdravstvenom nadzoru. U skladu sa Zakonom o zdravlju br. 04/L-125, medicina rada se kao usluga zdravstvene zaštite zaposlenih, pruža na nivou sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite. U skladu sa ovim zakonom, osnivanje, organizovanje i delovanje stručne službe medicine rada propisuje se podzakonskim aktom, koji donosi Ministarstvo zdravlja, a koji kao uredba do sada još uvek nije donet. Kritička procena vrši se i u vezi sa **zdravstvenim nadzorom**, za koji ne postoji adekvatna pravna osnova (ovaj zahtev nije transponovan iz Okvirne direktive i odnosnih direktiva), niti se sprovodi nešto više u praksi. Procena zdravstvenih uslova u kompaniji kao i praćenje zdravlja radnika, ne sprovede se adekvatno.

1.4. Osiguranje redovnog prikupljanja dokaza i podatka radi praćenja efikasnosti sprovođenja zakona.

Preovlađuje i ne toliko dobra situacija kada govorimo o stepenu nesreća na radu na Kosovu. Sa jedne strane, broj nesreća sa fatalnim ishodom je u porastu, dok sa druge strane, broj nesreća nije verodostojan i smatra se nedovoljno prijavljenim. Puno zaposlenih nema ugovor o radnom odnosu – što znači da nemaju status zaposlenih sa obavezom zaštite. Nedostaje delotvoran sistem prijavljivanja nesreća na radu, uključujući obaveznu istrage uzroka, analize i usvajanja adekvatnih mera u slučaju javljanja nesreća na radu. Prema evropskim statistikama o nesrećama na radu (ESAW), sve nesreće sa bolovanjem dužim od 3 dana se moraju zvesti i identifikovati. Kosovo još uvek nije usvojilo sistem ESAW-a. Sličan sistem postoji i kada se radi o profesionalnim oboljenjima (EODS). Nažalost, situacija u ovoj oblasti je lošija. Nedostaju odgovarajući propisi u vezi sa profesionalnim oboljenjima, narušeno zdravlje usled uticaja posla se ne priznaje kao profesionalno oboljenje a nedostaje i sistem kompenzacije.

Stopa javljanja nesreća sa fatalnim ishodom na radnom mestu na 100,000 osoba zaposlenih u EU iznosi 2,8. Stopa javljanja nesreća koje nemaju fatalan ishod na radnom mestu (više od 3 dana bolovanja) na 100,000 lica zaposlenih u EU iznosi oko 1500. Na Kosovu nisu na raspolaganju održivi statistički podaci. Ni Agencija za statistiku Kosova (ASK) ne pruža ove podatke u svom godišnjaku.

Prema podacima koje je prijavila Inspekcija rada, na Kosovu je :

God	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Povre de	54	15	15	47	21	29	21	31	45	37	63	47	62	50	125

Smrt	17	7	7	4	11	9	10	10	17	17	9	9	9	14	14+4 +2+2
------	----	---	---	---	----	---	----	----	----	----	---	---	---	----	--------------

Ove cifre zapravo pokazuju da se na Kosovu ne prijavljuju statistike o nesrećama na radu i ne zavode se prema standardima EU, dok se profesionalna oboljenja, kao što smo istakli gore, uopšte ne prijavljuju.

Sem Inspekcije rada i Nezavisne komisije za rudnike – Rudarske inspekcije, sprovođenje zahteva BZR-a, odgovornost poslodavaca i bezbednost i zdravlje na radu, se generalno obezbeđuju i od strane drugih organa za inspekciju – Zdravstvene inspekcije, Tržišne inspekcije itd.

Prilog 2: Odgovarajuća dokumenta politike, zakoni i podzakonski akti

Dokumenat politike, zakon ili podzakonski akt	Povezanost sa politikom ili dokumentom za planiranje putem interneta ili sa pravnim aktima u Službenom listu	Državna(e) institucija (-e) odgovorna (e) za primenu	Uloga i dužnosti institucije (-a)
Sektorska strategija za zapošljavanje i socijalne politike 2018-2022.	https://mpms.rks.gov.net/	Ministarstvo rada i socijalne zaštite (MRSZ).	Izrada strateških i zakonodavnih politika; Primena i praćenje primene strateških dokumenata i zakonodavstva
Program Vlade Kosova	Internet stranica Vlade.	MRSZ	Izrada propisa iz oblasti uslova za rad
SSP/ PKZMSA 2019 2022		Skupština Kosova	Primena člana 82 i 106 SSP-a
Zakon br. 04/L-161 o bezbednosti i zdravlju na radu	SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVO / br. 22 / 14. JUN 2013, PRIŠTINA	1. MRSZ; 2. Nacionalni savet za bezbednost i zdravlje na radu; 3. Inspekcija rada (IR).	1. Stvara i izrađuje nacionalne politike bezbednosti i zdravlja na radu. 2. Prati u kontinuitetu situaciju bezbednosti i zdravlja na radu zaposlenih i predlaže Vladi preporuke. 3. Prati primenu propisa iz oblasti bezbednosti i zdravlja na radu.
Zakon o radu br. 03/L-212	SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVO / PRIŠTINA: V GODINA / br. 90 / 01. DECEMBAR 2010.	1. MRSZ; 2. Inspekcija rada.	1. Stvara i izrađuje politike bezbednosti i zdravlja na radu, uspostavlja standarde bezbednosti i zaštite

	(https://gzk.rks-gov.net/)		na radu zaposlenih i nadgleda njihovu primenu. 2. Prati primenu propisa iz oblasti radnih odnosa i bezbednosti i zdravlja na radu.
Zakon o zdravlju br. 04/L-125	SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVO / br. 13 / 07. MAJ 2013, PRIŠTINA (https://gzk.rks-gov.net/)	1. MZ; 2. Centri za medicinu rada; 3. Nacionalni centar za medicinu rada.	1. Izrađuje nacionalne politike koje uređuju javni zdravstveni sistem na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou. 2. Vršepreglede zaposlenih sa stanovišta medicine rada, otkrivaju, mere, analiziraju i tumače prisustvo radioaktivnog zračenja u životnoj sredini, dozimetričnu procenu osoblja koje radi sa izvorima jonizirajućeg zračenja i izloženost pacijenta tokom dijagnostičkih pregleda, merenje radioaktivnog radona.
ZAKON br. 06/L- 029 O ZAŠTITI OD ZRAČENJA I NUKLEARNOJ BEZBEDNOSTI	SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVO / br. 5 / 27. APRIL 2018, PRIŠTINA (https://gzk.rks-gov.net/)	1. Kabinet premijera; 2. Agencija za zaštitu od zračenja i nuklearnu bezbednost.	1. Izrađuje nacionalne politike i regulatorne mere na polju nuklearne i radiološke bezbednosti; 2. Donosi uputstva i obrasce koji služe preduzećima da ispune zakonske uslove, izdaje, menja, obustavlja i poništava ovlašćenja; vrši inspekcije itd.
ZAKON br. 05/L -062 O BEZBEDNOSTI NA RADU	SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVO / br.	1. MER;	1. Izrađuje nacionalne politike u oblasti rudnika i minerala;

U RUDARSKOJ DELATNOSTI	11 / 06. APRIL 2016, PRIŠTINA (https://gzk.rks-gov.net/)	2. Nezavisna komisija za rudnike – Rudarska inspekcija.	2. Rudarska inspekcija je odgovorna da nadgleda sprovođenje ovog zakona.
Dvadeset dva (22) podzakonska akta koji proizilaze iz Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu koji su usvojili MRSZ i Vlada	https://gzk.rks-gov.net/		Posebna uredba o posebnim oblastima.
1. Uredba (MRSZ) br. 02/2014 o određivanju uslova i kriterijuma za sertifikovanje i licenciranje lica i ustanova koje obavljaju poslove bezbednosti i zdravlja na radu, načinu, uslovima i programu polaganja stručnog ispita.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 21.05.2014 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
2. Uredba (MRSZ) br. 03/2014 o načinu pripreme dokumenta procene rizika, njegova sadržina, podaci na kojima se bazira procena rizika i vođenje evidencije na polju bezbednosti i zdravlja na radu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 25.07.2014 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
3. Uredba (MRSZ) br. 04/2014 o minimalnim zahtevima bezbednosti i zdravlja na radnom mestu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 22.10.2014 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;

4. Uredba (MRSZ) br. 05/2014 o minimalnim zahtevima bezbednosti i zdravlja pri upotrebi opreme za rad na radnom mestu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 31.12.2014 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
5. (VRK) br. 14/2014 o određivanju pravila i postupaka rada Nacionalnog saveta za bezbednost i zdravlje na radu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja 01.10.2014 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ i Vlada.	Predviđa pravila i postupak rada Nacionalnog saveta za bezbednost i zdravlje na radu, prava i dužnosti predsednika, potpredsednika, sekretara i članova Saveta kao i druga pitanja od važnosti za rad Saveta.
6. Uredba (MRSZ) br. 02/2016 o minimalnim zahtevima bezbednosti i zdravlja pri korišćenju lične zaštitne opreme na radnom mestu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 25.11.2016 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
7. Uredba (MRSZ) br. 03/2016 o minimalnim zahtevima bezbednosti i zdravlja za zaštitu zaposlenih u vezi sa fizičkim radom sa teretom.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 25.11.2016 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
8. Uredba (MRSZ) br. 04/2016 o minimalnim zahtevima postavljanja bezbednosnih znakova i zdravlja na radu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 25.11.2016 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;

9. Uredba (MRSZ) br. 05/2016 o minimalnim zahtevima bezbednosti i zdravlja ugroženih zaposlenih u eksplozivnim okruženjima.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 12.01.2017	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
10. Uredba (MRSZ) br. 06/2016 o minimalnim zahtevima bezbednosti i zdravlja za rad sa opremom sa ekranom.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 12.01.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
11. Uredba (MRSZ) br. 01/2017 o zaštiti zaposlenih od rizika u vezi sa potresima na radnom mestu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 03.03.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
12. Uredba (MRSZ) br. 02/2017 o zaštiti zaposlenih od rizika u vezi sa bukom na radnom mestu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 03.03.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
13. Uredba (MRSZ) br. 03/2017 o sprečavanju zadobijanja povreda oštrim predmetima na radnim mestima u blizini ustanova za zdravstvenu i bolničku zaštitu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 07.12.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
14. Uredba (MRSZ) br. 04/2017 o zaštiti zaposlenih od rizika u vezi sa kancerogenim i mutagenim materijama na radnom mestu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 07.12.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;

15. Uredba (MRSZ) br. 05/2017 o zaštiti zaposlenih od rizika u vezi sa izloženošću biološkim agensima na radnom mestu;	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 14.12.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
16. Uredba (MRSZ) br. 06/2017 o minimalnim kriterijumima bezbednosti i zdravlja na privremenim ili pokretnim gradilištima;	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 14.12.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
17. Uredba (MRSZ) br. 07/2017 o zaštiti zaposlenih od rizika u vezi sa izlaganjem azbestu na radnom mestu.	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 14.12.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
18. Uredba (MRSZ) br. 08/2017 o zaštiti zaposlenih od rizika u vezi sa elektromagnetnim poljima na radnom mestu	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 28.12.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;
19. Uredba (MRSZ) br. 09/2017 o zaštiti zaposlenih od rizika u vezi sa optičkim zračenjem na radnom mestu	Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 29.12.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)	MRSZ; Inspekcija rada.	MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;

<p>20. Uredba (MRSZ) br. 10/2017 o minimalnim zahtevima bezbednosti i zaštite zdravlja zaposlenih od rizika u vezi sa hemijskim agensima na radnom mestu.</p>	<p>Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja: 29.12.2017 (https://gzk.rks-gov.net/)</p>	<p>MRSZ; Inspekcija rada.</p>	<p>MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;</p>
<p>21. Uredba (VRK) br. 22/2017 o minimalnim zahtevima bezbednosti i zdravlja na radu zaposlenih u površinskim i podzemnim rudnicima, na aktivnostima bušenja i drugim rudarskim aktivnostima.</p>	<p>Službeni list Republike Kosovo, (https://gzk.rks-gov.net/)</p>	<p>MRSZ; Inspekcija rada.</p>	<p>MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;</p>
<p>22. Uredba (MRSZ) br. 04/2018 o izmeni i dopuni Uredbe (MRSZ) br. 02/2014 o uslovima i kriterijumima za sertifikovanje i licenciranje lica i ustanova koje obavljaju poslove bezbednosti i zdravlja na radu, načinu, uslovima i programu polaganja stručnog ispita.</p>	<p>Službeni list Republike Kosovo, Datum objavljivanja 24.12.201 (https://gzk.rks-gov.net/)</p>	<p>MRSZ; Inspekcija rada.</p>	<p>MRSZ je predlagač pravnog okvira. IR sprovodi zakonske i podzakonske akte;</p>

Prilog 3: Drvo problema, koje predstavlja glavni problem, njegove uzroke i posledice

Posledice	<ul style="list-style-type: none"> • Stalno povećanje nezgoda i smrtnih slučajeva na radnom mestu; • Oslobođanje poslodavca od odgovornosti u slučajevima nezgoda na radu; • Materijalna ili nematerijalna šteta radnika u slučaju nezgoda na radu; • Izloženost visokom riziku od nezgoda na radu i profesionalnih oboljenja; • Poslodavci ne preduzimaju sve preventivne mere kako bi se izbegli rizici na radnom mestu; • Povećanje i ne lečenje profesionalnih oboljenja; • Radnici nisu dobro informisani niti konsultovani u vezi aspekata zaštite i zdravlja na radu (ZZR).
Glavni problem	Nivo bezbednosti i zdravlja na radu je nizak
Uzroci	<ul style="list-style-type: none"> • Neadekvatna pravila o obezbeđivanju uslova na radu: <ul style="list-style-type: none"> ○ Odgovornost poslodavca nije dovoljno definisana; ○ Pretrpanost poslodavaca uslovljena velikim brojem radnika; ○ Nedovoljni i neadekvatno definisani standardi sertifikacije stručnjaka iz oblasti BZR-u; ○ Nedostatak detaljnih zakonskih propisa za predstavnike zaposlenih; ○ Nedostatak liste profesionalnih oboljenja; ○ Nedostatak zakonskih propisa o zdravstvenom nadzoru; ○ Nedostatak zakonskih propisa o klasifikaciji nezgoda na radu, registraciji istih, prijavljivanju istih, itd. (<u>Nedostatak podataka/statistika razvrstanih prema polu, starosti, socijalnoj grupi, obrazovanju itd.</u>) • Pravila su kontradiktorna; <ul style="list-style-type: none"> • Terminologija nije harmonizovana; • Odredbe između Zakona o BZR, Zakona o bezbednosti u rudarstvu i Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja i nuklearnoj sigurnosti su kontradiktorne. • Pravila su zastarela • Nepoštovanje zakonskih obaveza koje proističu iz SSP-u i NPSSSP-u

1.1. Uzroci problema:

Uzroci problema su tri tipa: a) pravni/regulatorni nedostaci, b) tržišni nedostaci i c) društvena pitanja. Priroda problema obuhvaćenog ovim dokumentom uključuje tip a) i stoga ćemo ga tretirati prema ovom formatu.

a) Pravni i regulatorni nedostaci:

Nedostatak odgovarajućih propisa je identifikovan i u pogledu **delokruga Zakona o BZR (član 2.)**. Nije pravilno definisano i nije jasno da li su radnici koji rade i koje plaća poslodavac, ali koji nemaju ugovor o

radu i nisu prijavljeni kod nadležnih organa (ne prijavljeni radnici), zaštićeni zakonom u slučaju nezgode na radu ili ne. Ova pojava, iz statističkih podataka IP-a, je primećena i zbog nedostatka odgovarajućeg pravnog osnova, ovi slučajevi, znači ovi radnici ostaju bez zakonske zaštite i oštećeni, dok je poslodavac oslobođen odgovornosti.

Nedostatak pravnog regulisanja nezgoda na radu za sva radna mesta, se ne dešava i kao rezultat tog se tačan broj nezgoda na radnom mestu nije poznat, čak ni po sektorima. Sistem klasifikacije nezgoda na radu, registracija istih, prijavljivanje, istraživanje, statistike i kompenzacija nisu jasno razvijeni i ne primenjuju se, s obzirom na principe ESAW-a i nabolje prakse drugih zemalja. Pre svega, odgovornost za istraživanje i korektivne mere treba da snosi poslodavac. U vezi sa nezgodama na radu, Član 3. izraz "Nezgoda na radu" nije definisan u skladu sa ESAW-om (statistikama).

Drugi identifikovani problem prilikom sprovođenja Zakona o BZR-u, **povezan sa Članom 9 (Usluge zaštite i preventivne)**. Iako važeći zakon, regulisao je odgovornost u pogledu zadataka koje definiše BZR-u, kao i uslove i procedure sertifikacije i licenciranja lica koji obavljaju te poslove, smatra se da ovaj deo zakona nije dovoljno regulisan i nije u skladu sa ekonomskim potrebama poslodavaca. Tačnije, zakon nije tretirao kategorizaciju stručnjaka BZR-u shodno visokom i niskom riziku preduzeća. Preduzeća visokog rizika su ona aktivnosti kojih su rezultirale većim brojem nezgoda na radnom mestu, koje mogu biti i fatalne i izazvati profesionalna oboljenja. Prema ESAW-u, ova preduzeća su sektor građevine, proizvodnje, poljoprivrede, prevoza, rudnici, šumarstvo i ribolov. Preduzeća niskog rizika, ne moraju svakako imenovati radnika visoke stručnosti. Ova preduzeća su obične sve ostale ekonomske aktivnosti. Ovaj problem se automatski povezuje sa članom 10 Zakona, prema kome, poslodavac koji zapošljava do pedeset (50) radnika, može lično preuzeti odgovornost za sprovođenje BZR-u, ako je kompetentan. To nije realno, zato što je broj od 50 zaposlenih veliki, a prikazane marže nisu praktične i daleko su od praksi EU-e.

Član 17 „Rad u posebnim uslovima“, Zakon o BZR-u ne određuje koji su to radovi i da li se treba uključiti potreba za kvalifikacijama. Zakon takođe ne definiše kategorije radnika koje su osetljive, kao što su trudnice, dojilje, mladi i stariji.

Nedostaje definicija „**predstavnik zaposlenih**“. Tekst zakona, pominje predstavnike zaposlenih, ali nedostaju objašnjenja ko su oni, kako su imenovani, koje su njihove odgovornosti, kakvu zaštitu imaju, itd.

U aspektu **zdravlja na radu**, glavni problem predstavlja nedostatak odgovarajućeg pravnog osnova, nizak kapacitet sprovođenja i nedostatak registra radnika koji su identifikovani kao oni sa profesionalnim oboljenjem. Ministarstvo zdravlja je odgovorno za **politike i zdravstvene zakone**, koordinaciju zdravstvene zaštite, monitoring, planiranje strategija, licenciranje i sertifikaciju, kao i druge aktivnosti. Prema **Zakonu 04/L-125 o zdravlju**, zdravstveni sistem je organizovan na tri nivoa – **primarna, sekundarna i tercijarna** zdravstvena zaštita. Ovaj zakon ima za cilj obezbeđivanje pravnog osnova za očuvanje i napredak zdravlja građana Republike Kosovo kroz promovisanje zdravlja, preventivnih aktivnosti i pružanja sveobuhvatnih i kvalitetnih usluga zdravstvene nege. Ovaj zakon čini deo nacionalnog sistema bezbednosti i zdravlja na radu, jer radnici moraju obaviti zdravstvene preglede. Prema ovom zakonu, sprečavanje nezgoda na radu i profesionalnih oboljenja spada pod domen zdravstvene zaštite. U cilju primene zdravstvene zaštite radnika, zakon reguliše nivoe institucija koje se trebaju uspostaviti i funkcionisati. Institucije drugostepenog nivoa zdravstvene zaštite su Centri za socijalni rad, dok su one tercijarnog nivoa Nacionalni centri medicine rada.

Prema trenutnoj situaciji, ova oblast je sada uglavnom pokrivena od strane samo dva zavoda za profesionalno zdravlje: **Institut profesionalne medicine** koji se nalazi u Obiliću i **Kosovski institut profesionalnog zdravlja** u Đakovici. Prvi je u stvari javno/privatna organizacija koja istorijski funkcioniše

pod okriljem Kosovske energetske korporacije (KEK) i funkcionisala je radi zdravstvenih pregleda i ispitivanja radnika KEK-a. **Kosovski institut profesionalnog zdravlja** u Đakovici, funkcioniše u sklopu MZ-a. Ovaj institut zapošljava stručno osoblje, ali nema dovoljno doktora. Ovaj institut je takođe organizovan po kabinetima medicinskih oblasti.

Generalno, struktura Ministarstva zdravlja, ne pokriva posebnu oblast profesionalnog zdravlja ili profesionalne medicine. Ima **nedostataka u pogledu specijalizovanog osoblja** (samo 20-25 doktora kojih radi), a takođe nedostaju i relevantni zakoni (u vezi sa profesionalnim oboljenjima, zdravstvenim nadzorom ili stručnim zdravstvenim uslugama). Sektor rada, uključujući i IP, ne saraduje sistematski sa MZ-a, tačnije nedostaju pravila koja se tiču odgovornosti poslodavaca da obaveste zdravstvene službe o zdravstvenim pregledima zaposlenih identifikovanih na osnovu procene rizika. U vezi sa tim, nedostatak zakonske osnove za odobravanje Liste profesionalnih oboljenja MOR-a, periodična revizija iste i nepostojanje nadležnih organa za definisanje profesionalnih bolesti.

Jedan od nedostataka Zakona je dužnost poslodavca da organizuje i obezbedi **evakuaciju, spasavanje i pružanje prve pomoći** u slučaju bilo koje situacije koja može ugroziti njihovu bezbednost i zdravlje (prirodne katastrofe, požari, eksplozije, ispuštanje opasnih materija iznad dozvoljenog nivoa i da omogući osobama da izvrše evakuaciju i spasavanje).

- **Pravila nisu u potpunosti usklađena sa Okvirnom direktivom EU-e:**

Da bi bilo jasnije, kada pravila nisu potpuno usklađena Okvirnoj direktivi EU-e, MRSZ-e je kao predlagač, izvršilo proveru važećeg zakona o BZR-u. Prethodno je urađena analiza trenutnog teksta Zakona o BZR-u i identifikacija nesaglasnosti. Analiza nesaglasnosti revizije Zakona o BZR-u je pripremljena metodom tabele poređenja saglasnosti. Članovi su upoređivani jedan po jedan, prema četiri gledišta:

- 1) da li su prenete sve odredbe Okvirne direktive Zakona o BZR-u, i da li su podržana načela i filozofija Okvirne direktive;
- 2) da li su posebne odredbe Zakona o BZR-u formulisane u potpunoj saglasnosti sa Okvirnom odredbom;
- 3) da li su dodatne odredbe za sprovođenje najbolje prakse zakona i praktičnog sistema izricanja sankcija BZR—u (o tekstu Okvirne direktive) Zakona o BZR-u;
- 4) da li nedostaju druge odredbe koje bi mogle da poboljšaju zakon ili sankcionisanje praktičnog sistema BZR-u.

Na osnovu nalaza pravne analize, Okvirna direktiva 89/391/EC je u velikoj meri preneti u Zakon o BZR-u. Kao što je i opisano, jedan od glavnih razloga pokretanja predložene politike, je i potpuno prenošenje ove direktive. Radi objašnjenja tog **koje odredbe su prenete a koje ne**, u nastavku smo dali odgovarajuća objašnjenja:

Prilog 4: Okvirna direktiva 89/3910/EC preneti u Zakon br. 04/161 o bezbednosti i zdravlju na radu

Članovi koji su potpuno preneti	Članovi koji su delimično preneti	Članovi koji nisu preneti	Neobavezni članovi

<p>Član 1 utvrđuje svrhu direktive, a to je uvođenje mere za promociju unapređenja bezbednosti i zdravlja radnika na radu. Takođe sadrži opšte principe za sprečavanje profesionalnih opasnosti, otklanjanje faktora rizika i nezgoda, informacije, konsultacije, uravnoteženo učešće u poboljšanju nivoa bezbednosti i zdravlja na radu, obuku zaposlenih, njihovih predstavnika i opšte smernice radi primene ovih principa. Ovaj član je prenet u član 1 Zakona o BZR.</p>	<p>Član 5 stav 2 i 3 Direktive nisu u potpunosti preneti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stav 2. U skladu sa članom 7 (3), poslodavac imenuje spoljne službe ili nadležna lica, i neće biti lišen svoje odgovornosti u ovoj oblasti. • Stav 3. Obaveze radnika u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu neće uticati na princip odgovornosti poslodavca. 	<p>Član 15 definiše grupe rizika. Posebno ranjive grupe treba zaštititi od opasnosti i rizika koji ih pogađaju. Ovaj član podrazumeva posebne potrebe ranjivih grupa kao što su novi radnici, žene, majke i osobe sa invaliditetom. Ovaj član nije prenet u Zakon o BZR već je delimično prenet u Zakon o radu br. 03/L-212 i u novi Nacrt zakona.</p>	<p>Članovi 16, 17, 18 i 19 su odredbe koje se odnose na zemlje članice i odredbe koje se odnose na tehničke aspekte.</p>
<p>Član 4 predviđa da će zemlje članice (EU) preduzeti sve neophodne korake kako bi se osiguralo da poslodavci, radnici i predstavnici radnica podležu pravnim merama koje su neophodne za sprovođenje direktive. Ovaj član je prenet u član 24 Zakona o BZR.</p>	<p>Član 7 stav 2 i 6 Direktive nisu u potpunosti preneseni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stav 2. Imenovani radnici ne mogu pasti u nepovoljan položaj zbog svojih delatnosti u vezi sa zaštitom i sprečavanjem profesionalnih opasnosti. <p>Imenovani radnici dobiće dovoljno vremena da im omoguće da ispune svoje obaveze prema ovoj Direktivi;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stav 6. Zaštita od rizika i sprečavanje rizika po zdravlje i bezbednost koji su predmet ovog člana 		

	<p>biće odgovornost jednog ili više radnika, jedne ili više određenih službi, bez obzira d ali se nalaze unutar ili izvan preduzeća i/ili društva.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Radnik(ci) ili usluga (e) i/ili agencija (e) treba da rade zajedno kad god je to potrebno. 		
<p>Član 6 je jedan od ključnih odredbi ove direktive. Ovaj član predviđa obaveze poslodavca u kontekstu svojih odgovornosti, određuje detaljno mere koje će poslodavac preduzeti i sprovesti prema opštim načelima prevencije.</p>	<p>Član 11 stav 4, 5 i 6 Direktive nije u potpunosti prenet:</p> <p>Stav 4. Radnici iz stava 2 i zastupnici radnika iz stava 2 i 3 ne smeju se dovoditi u nepovoljan položaj zbog svojih odgovarajućih aktivnosti iz stava 2 i 3.</p> <p>Stav 5. Poslodavci treba da omoguće predstavnicima radnika sa određenim odgovornostima za bezbednost i zdravlje radnika dovoljno slobodnog vremena van radnog vremena, bez smanjenja plata, i da im obezbede sredstva potrebna da omoguće takvim predstavnicima da ostvaruju svoja prava i njihove funkcije koje proizilaze iz ove Direktive.</p> <p>Stav 6. Zaposleni i / ili njihovi zastupnici imaju pravo da se žale, u skladu sa nacionalnim zakonima i/ili praksom, organu nadležnom za bezbednost i zdravlje na radu ako smatraju da mere koje preuzima poslodavac nisu adekvatne za potrebe zdravstvenog osiguranja i bezbednost na radu.</p>		

	Zastupnicima radnika treba pružiti mogućnost da svoja zapažanja predaju tokom inspekcijskih poseta nadležnim organima.		
Član 9. utvrđuje različite obaveze poslodavca, kao što su: poslodavci moraju imati na raspolaganju procenu rizika na radu i zdravlju na radu, uključujući one grupe radnika koji su izloženi određenim rizicima; odlučuje o zaštitnim merama koje treba preduzeti i, ako je potrebno, o zaštitnoj opremi koja će se koristiti; održava listu profesionalnih opasnosti koje mogu rezultirati na nemogućnost radnika da dođe na posao duže od tri dana; sastavlja, u skladu sa odgovornim vlastima i u skladu sa nacionalnim zakonima i / ili praksom, izveštaje o nezgodama na radu svojih zaposlenih. Ovaj član je prenet u član 12 Zakona o BZR.	Član 14 Zdravstveni nadzor nije u potpunosti prenesen. Stav 1. Kako bi se osiguralo da radnici budu pod zdravstvenom perspektivom u skladu sa bezbednosnim i zdravstvenim rizicima sa kojima se suočavaju na radu, biće uvedene mere u skladu sa nacionalnim zakonima i/ili praksom		
Član 10. utvrđuje obavezu poslodavca da preduzme odgovarajuće mere kako bi radnici i/ili njihovi predstavnici u preduzeću i/ili društvu dobili sve potrebne informacije, rizike po bezbednost i zdravlje i zaštitne i preventivne	Član 3 stav 2. Određuje na koga se primenjuje ova direktiva. Direktiva se neće primenjivati na one javne službe koje imaju specifičnije karakteristike, kao što su oružane snage ili policija, ili na određene specifične aktivnosti u službama civilne zaštite koje		

<p>mere i aktivnosti u vezi sa preduzećem i / ili društvom; generalno i povezane sa radnom stanicom i / ili radnim mestom. Ovaj član je prenet u član 18 Zakona o BZR.</p>	<p>su neizbežno u suprotnosti sa Direktivom.</p>		
<p>Član 12. predviđa da poslodavac mora osigurati da svaki radnik dobije odgovarajuću obuku o bezbednosti i zdravlju, posebno u obliku informacija i uputstava specifičnih za radnu stanicu ili radno mesto. Ovaj član je prenet u član 20 Zakona o BZR.</p>	<p>Član 3 tačka c) definicije predstavnika radnika sa specifičnim odgovornostima za bezbednost i zdravlje radnika; bilo koja osoba izabrana ili imenovana u skladu sa nacionalnim zakonima i / ili praksom da zastupa radnike tamo gde se pojave problemi u vezi sa zaštitom zdravlja i bezbednosti radnika na radu.</p>		
<p>Član 13. definiše obaveze zaposlenog. Prema ovom članu, svaki zaposleni biće odgovoran da brine što je više moguće za bezbednost i zdravlje sebe i drugih lica na radu, u skladu sa obukom i uputstvima koja mu je dao poslodavac. Član 13 takođe detaljno opisuje koje su to odgovornosti i kako radnik treba da se ponaša. Ovaj član je prenet u član 21. Zakona o BZR.</p>			

Funkcionalni nedostaci:

Medicinu rada, prema trenutnom stanju, uglavnom pokrivaju samo dva instituta za zdravlje na radu: **Institut za medicinu rada** lociran u Obiliću i **Kosovski institut za medicinu rada** u Đakovici. Prva je zapravo privatna / javna organizacija koja je u ranije delovala pod okriljem Kosovske električne korporacije (KEK) i funkcionisala radi kontrole i ispitivanja zdravlja zaposlenih u KEK-u. **Kosovski institut za zdravlje na radu** u Đakovici, funkcionisao je u okviru MZ. Ovaj institut je opremljen profesionalnim osobljem, ali nema dovoljno lekara koji rade. Takođe, ovaj institut je organizovan sa kabinetima medicinskih polja.

Generalno, struktura Ministarstva zdravlja ne pokriva određenu oblast zdravlja na radu ili medicine rada. **Nedostaju specijalizovani ljudski resursi** (samo 20-25 lekara medicine rada), kao ni odgovarajuće zakonodavstvo (u vezi sa profesionalnim bolestima, zdravstvenim nadzorom ili zdravljem na radu). Sektor rada, uključujući i IR, ne saraduje sistematski sa institutima i MZ, odnosno ne postoje pravila koja se odnose na odgovornosti poslodavca da obavesti službe medicine rada o zdravstvenim pregledima radnika, utvrđenih na osnovu procene rizika. S tim u vezi, nedostaje pravni osnov za odobravanje Spiska profesionalnih bolesti prema MOR-u, njegovo periodično preispitivanje i nedostatak odlučnosti nadležnih organa za definisanje profesionalnih bolesti.

- Pravila su kontradiktorna:

Donošenje posebnih zakona, koji imaju za cilj sprečavanje nezgoda na radu kao što su ZAKON Br. 05/L - 062 O BEZBEDNOSTI NA RADU U RUDARSKOJ DELATNOSTI i novi Zakon br. 06/L- 029 O ZAŠTITI OD JONIZUJUĆIH ZRAČENJA I NUKLEARNU SIGURNOST, su stvorili neodgovarajuću praksu u oblasti BZR-u i zabunu u vezi nadzora sprovođenja ovih zakona Zakonom o BZR-u i Zakona o inspektoratu rada. Zakon o BZR-u, član 2, propisuje delokrug ovog zakona, da se sprovodi u javnom sektoru 9 državna administracija), privatnom sektoru svih nivoa. Član 2 stav 3, jasno određuje da se odredbe ovog Zakona ne odnose na Bezbednosne snage Kosova, policiju, vatrogasnu službu i službu odbrane i spašavanja. Sa druge strane, dva gore pomenuta zakona se smatraju kontradiktornim sa Zakonom o BZR-u. Prema članu 2 ovih zakona, ovi zakoni se sprovode na radnim mestima u rudarskom sektoru, odnosno radnim mestima izlaganja jonizujućem i nuklearnom zračenju. Takođe, shodno odgovarajućim odredbama ova dva zakona, član 13 odnosno članovi 44 i 45, ovlašćenja za praćenje sprovođenja su dodeljena Rudarskoj inspekciji odnosno Agenciji za zaštitu od zračenja i nuklearnu bezbednost.

Postoje neki terminološki nedostaci u članu 3: definicija izraza „rizik“ nije korektno definisana u skladu sa međunarodnim definicijama i takođe u skladu sa definicijama Uredbe 3/2014 u vezi sa faktoringom rizika. Ova oblast treba da obuhvati dva termina: rizik i opasnost. Opasnost je nešto što može da izazove štetu, što je opasno. Rizik je izraz ozbiljnosti pretnje (verovatnoća i posledice štete).

- Pravila su zastarela:

Član 14 i 15 ZBZR-u, će biti predloženi za brisanje iz teksta Zakona o BZR-u, jer se donošenjem novih pravila smatraju posebnim zadacima. *Posebni zadaci za radno mesto su definisani Uredbom 4/2014 – Transpozicija individualne direktive 89/654/EEC, dok su posebni zadaci u vezi sa radnom opremom definisani Uredbom 5/2014 –transpozicija individualne direktive 2009/104/EC.*

Uredba doneta u skladu sa Članom 9 Zakona BZR-u, br. 02/2014 o uslovima i postupku sertifikacije i licenciranja je ocenjena kao zastarela i nije u skladu sa međunarodnim standardima BZR-u

Identifikacija interesnih strana:

Na sledećoj slici su navedene identifikovane interesne strane. Takođe prikazuje i to da li su pogođene uzrokom, uticajem ili i tim i tim. Pored toga, poslednja kolona pokazuje kako su pogođene.

Prilog 5: Pregled interesnih strana na osnovu definicije problema

Ime interesne strane	Uzrok/ci i/ili uticaj povezan sa strankom	Način na koji je strana povezana sa ovim uzrokom(cima) ili uticajem(ima)
Poslodavci/ organizacije poslodavca	Potpun nedostatak zakonskih pravila povezanih sa odgovornošću poslodavca u vezi sa BZR-u	Poslodavac ne obezbeđuje dovoljno uslova rada za radnika i kao rezultat tog dolazi do povećanja broja smrtnih slučajeva na radnom mestu.
Zaposleni/organizacija zaposlenih	Nedostatak odgovornosti i poznavanja primene pravila o BZR-u od strane radnika	Radnici (zaposleni) su odgovorni za primenu svih mera kojima ga obavezuje poslodavac. Kada radnik ne sprovodi mere kojima ga je obavezao poslodavac, mogućnosti za nezgode na radnom mestu su veće
MRSZ/Inspektorat rada	Mali broj inspektora rada i nedovoljno obuka	Inspekcija poslodavaca je nepotpuna
Ministarstvo zdravlja	Nedostatak pravnog okvira za zdravstveni nadzor	MZ treba da sastavi zakone koji regulišu zdravstveni nadzor

Poglavlje 2: Ciljevi

Predloženi cilj politike je da osigura jednak pristup sigurnosti i zdravlju na radu za sve, posebno fokusirajući se na rešavanje nedostataka u postojećim zakonima kako bi se uključili oni koji nisu pokriveni / unapred adresirani i kako bi se poboljšala implementacija postojećih pravnih i regulatornih okvira kako bi se osigurala efikasna implementacija ovih predloženih promena.

Što se tiče ciljeva kao politike koja se bavi bezbednošću i zdravljem na radu u smislu povezanosti sa prioritetima MRSZ-e, dodajemo da je ova politika pomenuta i u našim nacionalnim dokumentima, kao i u dokumentima EU-e. Pitanje bezbednosti i zdravlja na radu se povezuje sa Planom delovanja rada Vlade (PDRV), Nacionalnom strategijom za razvoj 2016-2021, Nacionalnim programom za sprovođenje SSP-u (NPSSSP), ali i sa drugim dokumentima kao što je Program Vlade 2020-2023, Sektoralna strategija 2018-2022, itd.

U programu Vlade Republike Kosovo 2020-2023, u kojem je definisano za MRSZ-e, *SOCIJALNA ZAŠTITA I INTEGRACIJA U ZAPOSLENJU*.

U Nacionalnom programu za sprovođenje sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (NPSSSP) 2017– 2021, što se tiče oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, cilj je identifikacija prioriteta bezbednosti i zdravlja na

radu narednih godina, u skladu sa Evropskom strategijom 2020 i nacionalnim potrebama, u skladu sa ostalim strateškim dokumentima Vlade i drugim politikama i prioritetima.

U Nacionalnu strategiju za razvoj 2016 - 2021 (NSR), je takođe uključeno razmatranje neformalnog zaposlenja i stvaranje odgovarajućih uslova za rad.

Ova oblast je takođe uključena i u Sektoralnoj strategiji MRSZ-e 2018-2022, u kojoj su između pomenutih prioriteta uključe i kratkoročni i srednjoročni prioriteti u vezi sa konkretnim prenošenjem direktiva EU-e iz oblasti uslova rada, novog zakona o radu i pravila iz posebnih oblasti bezbednosti i zdravlja na radu. Međutim, cilj je i Poboljšanje uslova rada i smanjenje neformalnog zaposlenja preko jačanja mehanizama za nadzor i socijalnog dijaloga.

Što se tiče Sektoralne strategije, vredi pomenuti i cilj koji se tiče poboljšanja prava radnika i garantovanje minimalnih standarda bezbednosti i zdravlja na radu, u skladu sa međunarodnim standardima, preko unapređenja pravnog okvira.

Prilog 6: Relevantni ciljevi Vlade

Cilj politike	Naziv relevantnog planskog dokumenta (izvor)
Strateški cilj/specifičan cilj	
Unapređenje uslova rada radnika, borba protiv neformalnog zaposlenja, garantovanje minimalnih uslova bezbednosti i zdravlja na radu, u skladu sa međunarodnim standardima preko unapređenja pravnog okvira	Program Vlade Republike Kosovo 2020-2023;
Identifikacija prioriteta za bezbednost i zdravlje na radu, u skladu sa Evropskom strategijom 2020. i nacionalnim potrebama, shodno ostalim strateškim dokumentima Vlade i ostalim oblastima politika i prioriteta.	Nacionalni program za sprovođenje SSP-u
Rešavanje pitanja neformalnog zaposlenja i stvaranje odgovarajućih uslova za rad	Nacionalna strategija za razvoj 2016 - 2021 (NSR)
Poboljšanje uslova rada i smanjenje neformalnog zaposlenja preko jačanja mehanizama za nadzor i socijalnog dijaloga.	Sektoralna strategija MRSZ-e 2018-2022

<p>Specifičan cilj 2.1: Pобољшanje prava radnika i garantovanje minimalnih standarda bezbednosti i zdravlja na radu, shodno međunarodnim standardima preko unapređenja pravnog okvira.</p>	<p>Sektoralna strategija MRSZ-e 2018-2022</p>
--	---

Poglavlje 3: Opcije

Konceptni dokumenat sadrži tri opcije. Prva opcija je opcija bez ikakvih izmena ili status kvo. Druga opcija, predstavlja opciju poboljšanja primene i izvršenja bez zakonskih promena dok treća opcija podrazumeva zakonske izmene.

Poglavlje 3.1: Opcija bez promena

Neuspeh u promeni trenutne situacije može proizvesti negativne posledice za zaštitu života radnika na radnom mestu. Smrt na radnom mestu kao posledica uslova rada predstavlja kršenje ljudskih prava i istovremeno predstavlja krivični postupak za poslodavce. Ne prijavljeni radnici će i dalje biti pravno neispravni i povređeni u materijalnom aspektu, dok u smislu zdravlja, nepromenjivanje trenutne situacije može imati fatalne posledice za sve zaposlene profesionalne bolesti.

Pravne promene su najbolja opcija predložene politike, jer ćemo kroz ove promene povećati odgovornost poslodavaca u pravilnoj i potpunoj provedbi zakona, povećati razinu zdravstvenog nadzora od strane relevantnih zdravstvenih ustanova, te će se jačamo sistem sigurnosti i zdravlja na radu.

Poglavlje 3.2: Opcija poboljšanja primene i izvršenja, bez zakonskih izmena

Druga opcija se usredsređuje na podizanje administrativnih kapaciteta, uključujući Inspekciju rada, jačanje centara za medicinu rada i definisanje njihovog statusa, kao deo sistema BKUSK.

Administrativni kapaciteti podrazumevaju povećanje u broju zaposlenih u administraciji /pomoćnog osoblja Inspekcije rada za najmanje 10 zaposlenih. Cena koštanja 10 zaposlenih u administraciji iznosi 54 hiljade evra. U ovom trenutku je budžetirano 60 inspektora, na Kosovu ima 350 hiljada zaposlenih. Prema standardima, preporučuje se da 1 inspektor pokrije 5 hiljada zaposlenih: Ukupno: 70 inspektora za 350 hiljada zaposlenih. Cena koštanja dodatnih 10 inspektora: 107 hiljada evra (87 hiljada evra za plate i dnevnice, 20 hiljada za robu i usluge).

Veća saradnja između građevinskog sektora (inspektor građevinarstva) sa sektorom rudarstva i minerala (inspektor za rudarstvo), poreski inspektor (za neformalnost) i za nezgode zaposlenih u transportnom sektoru (nezgode koje se dogode u saobraćaju) biće prioritet.

Ministarstvo rada i socijalne zaštite u redovnim vremenskim intervalima procenjuje realizaciju plana rada i učinka IR. Izveštaji procene rizika na radnom mestu, objavljivanje statistika prema sektorima,

kategorizacija nesreća treba da sadrže i rodni aspekt, starost, profesiju itd. Izveštaji o proceni rizika pomažu u identifikaciji najosetljivijih sektora.

Novčane kazne i opomene: Ako se konstatuje povreda u vezi sa radnim odnosom, treba direktno izreći novčanu kaznu; Kada se radi o BZR-u treba dati optimalan rok, u zavisnosti od konstatovanog prekršaja, u slučaju da se ne ispune minimalni uslovi, treba direktno pristupiti izricanju novčane kazne.

Ministarstvo zdravlja treba da funkcionalizuje Zavode za medicinu rada u istraživanju, preporukama u vezi sa zdravljem na radu. Centar za medicinu rada treba da postane sastavni deo zdravstvenog sistema u sklopu SHKUK-a. Ovo bi pomoglo da se osnaže potrebni kapaciteti kada govorimo o medicini rada na Kosovu. Institut medicine rada u Obiliću u ovom trenutku ima 70 zaposlenih.

U programu za specijalizaciju zacrtati za prioritet medicinu rada ili poseban modul medicine rada u sklopu programa porodične medicine (predlog: na svaka 4 najmanje 5 specijalista). Pojašnjenje: Postoji opasnost da u narednih 5 godina ostanemo bez lekara za medicinu rada.

Poglavlje 3.3: Treća opcija (izrada predloga zakona o izmeni i dopuni Zakona br. 04/L-161)

Izmena i dopuna zakona o bezbednosti i zdravlju na radu će unaprediti pravni okvir BZR-u. Unapređenje standarda uslova rada, znači, više bezbednijih radnih mesta za radnike. Uporedo sa time, poslodavcima će obaveze povezane sa odgovornostima BZR-u u vezi svih radnih mesta biti jasnije.

Delokrug zakona se definiše objašnjavajući to na koje sektore se odnosi data odredba ovog zakona. U sektoru rudarstva, odredbe ovog zakona, će se primenjivati u meri koju predviđa poseban Zakon za sektor rudarstva. U pogledu javnog sektora, oružanih snaga, policije i civilne zaštite, odredbe ovog zakona će se primenjivati dok god nije u suprotnosti sa ciljevima i principima ovog zakona, ako to nije regulisano posebnim zakonom. Ako je pitanje bezbednosti i zdravlja na radu za ove sektore regulisano posebnim zakonom, onda, nivo njihove zaštite ne sme biti manji od opštih principa ovog zakona.

Zakon precizira to da **radnici koji su angažovani u neformalni sektor zaposlenja kao ne prijavljeni** podležu odredbama ovog zakona. Radnici koji su zaposleni kod poslodavca koji ih plaća, ali nisu formalizovani ili prijavljeni nadležnim organima od strane poslodavca, u slučaju nezgode na poslu, podležu odredbama ovog zakona.

Odgovornosti poslodavca su jasno definisane u zastupljenost odredbi koje ne dozvoljavaju razrešenje od odgovornosti. Takođe, poslodavac koji imenuje spoljašnje usluge ili lica iz BZR-u, neće biti razrešeni svojih odgovornosti iz ove oblasti. To je uslov za potpunu saglasnost sa Zakonom o okvirnoj direktivi. Međutim, što se tiče obaveza radnika u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, to neće uticati na princip odgovornosti poslodavca.

Termini „Opasnost“ i „Rizik“ se koriste prema standardima EU-e. U celom tekstu će se harmonizovati korišćeni tekst.

Izmene zakona će e odnositi i na bolje definisanje **kvalifikacija i odgovornosti fizičkih i pravnim lica koja sprovode aktivnosti BZR-u.** Terminologija pozivanja fizičkih lica će se prvobitno objasniti i unifikovati. U zavisnosti od opasnosti aktivnosti koja se sprovodi u kompaniji/preduzeću, izvršiće se i podela nivoa stručnjaka i specijalista. Preduzeća kod kojih je opasnost veća kao što su građevina, proizvodnja, transport, rudnici, poljoprivreda, i druga, kvalifikacije za stručnjake za obavljanje ovih aktivnosti će biti naprednije. Zakon će definisati osnovne uslove, a drugi uslovi će se opisati podzakonskim aktom. Osnovni uslovi za stručnjake BZR-u su: fakultetsko obrazovanje iz oblasti tehnologije, biologije, hemije, fizike, prava,

medicine i drugih sličnih oblasti. Kandidat treba da je završio pripremnu obuku za stručnjake bezbednosti i zdravlja na radu, nakon čega je položio ispit i dobio uverenje. Kompanije niske opasnosti, će imati stručnjake osnovnog nivoa. Osnovni uslovi su da kandidat treba da ima završenu osnovnu obuku stručnjaka za bezbednost i zdravlje na radu, najmanje stručno ili srednje obrazovanje. Uporedo sa ovim, zakon će priznati i odrediti više stručnjake za BZR-u. Osnovni ulov je da je kandidat obučen za višeg stručnjaka za bezbednost i zdravlje na radu. Fokus kursa obuke će biti specifičan prema sektorima industrije i shodno posebnim faktorima opasnosti na radnom mestu. U zavisnosti od ekonomske delatnosti preduzeća koje predstavlja kandidat, on/ona treba da bude kvalifikovan/a kao viši specijalista za zdravlje i bezbednost na radu u posebnim industrijama od velikog rizika.

Proces licenciranja će se sprovesti u skladu sa važećim Zakonom o dozvolama i licencama. Zakon će odrediti koje kompanije se mogu licencirati, dok će preko podzakonskog akta detaljno regulisati proces licenciranja i monitoringa.

Rad u posebnim uslovima, zakon će definisati i odrediti koji su to radovi. Rad u posebnim uslovima se povezuje sa starošću, kvalifikacijama, radnom sposobnošću radnika, radnom sredinom, itd.

Klasifikacija nezgoda na radu, registracija istih, prijavljivanje, istraga, statistike se ponovo definišu, a odgovornost leži na poslodavca. Sve nezgode sa lekarskim bolovanjem duže od 3 dana moraju biti registrovane i identifikovane u skladu sa sistemom ESAW-a.

Što se tiče tog, sastaviće se podzakonski akt koji će detaljno definisati proces i način skupljanja podataka o nezgodama na radu prema statistikama ESAW-a. Takođe će se uspostaviti pravni osnov o mapama nezgoda bez posledica (one koje su se dogodile, ali na sreću nije izazvana nikakva ozleda radnika, npr. pad dizalice). Izveštaji poslodavaca i Inspekcije rada o nezgodama na radu, takođe će sadržati rodno uređenje, starost, zanimanja itd.

Pitanje predstavljanja radnika će se detaljno regulisati. Zakon obezbeđuje da prava radnika, komunikacija i njihova uloga bude aktivna u pogledu učešća u BZR-u.

Medicina rada će biti jedno od pitanja koje će se regulisati zakonom. **Zdravstveni nadzor**, kontrole i zdravstveni pregledi, zdravstvene usluge i lista profesionalnih oboljenja su glavna pitanja koja će zakon regulisati po prvi put. Zakon, će regulisati osnovni aspekt regulisanja zdravstvenog nadzora radnika, a podzakonskim aktima će se detaljno opisati drugi procesi.

Što se tiče pomenutog, **član 14 Okvirne direktive kaže:** kako bi se osigurao odgovarajuću zdravstveni nadzor radnika u pogledu rizika po zdravlje i bezbednost na radu, trebaju se preduzeti mere u skladu sa nacionalnim zakonima i/ili običajima. Ovaj plan je delimično prenet u osnovni zakona o BZR-u, pa se iz tog razloga sada treba potpuno preneti. Prema tome, jasno je da se sistem zdravstvenog nadzora treba definisati nacionalnim zakonima. To znači da ne postoji jedinstven sistem EU-e o zdravstvenom nadzoru, već veliki broj različitih sistema.

Ključni aspekti zdravstvenog nadzora radnika trebaju biti sledeći:

- Trebaju se usvojiti posebna podzakonska akta koja opisuju postupak zdravstvenog nadzora kako bi bilo jasno svim interesnim stranama – poslodavcima, radnicima, stručnjacima/specijalistima/uslugama BZR-u, zdravstvenim institucijama koje sprovode zdravstvene preglede;
- Za različite radnike se vrše različiti zdravstveni pregledi, proverava tog šta može uzrokovati profesionalna oboljenja i iz tog razloga se vrše različiti zdravstveni pregledi kao a) **prethodni** pregledi, b) **periodični**

pregledi, c) ciljani pregledi i d) sistematski pregledi radi zaštite i unapređenja zdravlja i održavanja radne sposobnosti. (npr. radnici u kancelarijama sa problemima sa vidom i mišićno-koštanim oboljenjima, varioci i dim od varenja koji izaziva plućna oboljenja, neurološki pregledi radi identifikacije mogućih problema u ranim fazama);

- Osnov zdravstvenih pregleda je odgovarajuća procena rizika na radnom mestu – stručnjaci/usluge BZR-u tokom procene rizika na radnom mestu treba da identifikuju te faktore rizika kod kojih je nivo rizika visok i može dovesti do profesionalnih oboljenja i ti radnici se moraju poslati na zdravstveni pregled;
- Posebne istrage faktora specifičnog rizika se trebaju izneti u Aneksu podzakonskog akta kako bi poslodavci i doktori bili upućeni u sadržaj zdravstvenih pregleda (npr. nivo olova u krvi ako su radnici izloženi olovu, radiografija pluća i azbest, audiometrija zbog buke);
- Tokom zdravstvenih pregleda se ne identifikuju samo profesionalna oboljenja, već i generalni zdravstveni problemi koji su dovoljno ozbiljni i onemogućavaju obavljanje određenih poslova (npr. visok krvni pritisak i noćne smene);
- Pravilnici trebaju istaći ko plaća zdravstvene preglede – npr. pregled pre zaposlenja mogu pokriti obe strane (poslodavac i radnik), ali periodične preglede - poslodavac;
- Učestalost zdravstvenih pregleda može zavisiti od nivoa rizika – što je veći rizik – zdravstveni pregledi su češći (npr. buka je još veća, audiometrija se češće treba raditi);
- Odluku u vezi sa tim da li je radnik u redu ili ne za obavljanje posebnih radova donosi doktor specijalista u stručnoj medicinskoj oblasti (lice koje poseduje diplomu doktora specijaliste), prema tome treba se uspostaviti sistem obuka za doktore u struci (slično drugim medicinskim specijalizacijama);
- Sadržaj podzakonskih akata je medicinski pa se treba izraditi zajedno sa Ministarstvom zdravlja;
- Kontrolu primene ovog podzakonskog akta treba da vrše dva organa:

- o zdravstveni inspektorat rada koji prati sprovođenje u kompanijama (veza između rizika na radnom mestu, slanja radnika kod doktora, itd.);

- o organ za kontrolu zdravstva radi provere kvaliteta rada doktora specijaliste.

Predložice se i prvo zakonsko regulisanje **registracija profesionalnih oboljenja**. Sadržaj zakona će biti sledeći:

- usvajaju se posebna podzakonska akta koja opisuju postupak dijagnostike i prijave profesionalnih oboljenja;
- sadržaj podzakonskih akata je medicinski pa se treba izraditi zajedno sa Ministarstvom zdravlja;
- odluku – prijavu profesionalnih oboljenja vrši ovlašćena institucija – npr. Nacionalni centar za profesionalna oboljenja/Medicina rada. To može uključiti i uspostavljanje nacionalnog registra radi dobijanja pouzdanih podataka koji mogu služiti kao osnov za planiranje prioriteta o BZR-u na nacionalnom nivou;
- lista profesionalnih oboljenja se treba priložiti kao aneks podzakonskom aktu.

Član 11. Zakona na snazi „Prva pomoć, gašenje požara, evakuacija zaposlenih, ozbiljni i potencijalni rizici“ biće izmenjen i dopunjen. Poslodavac mora da sklopi ugovore sa drugim pravnim licima specijalizovanim

za pružanje usluga, posebno u vezi sa pružanjem prve pomoći, hitne medicinske pomoći, evakuacije i spasavanja i zaštitom od požara.

Oblast evakuacije i spasavanja treba dodatno regulisati, gde bi poslodavac bio dužan da izradi plan hitne evakuacije i spasavanja i upozna sve zaposlene sa njim, a na osnovu tog plana potrebno je da se praktične vežbe izvedu do određenog perioda. Poslodavac je takođe dužan da organizuje i pruži prvu pomoć zaposlenima u slučaju povreda na radu ili iznenadne bolesti do zahteva za lečenje u zdravstvenoj ustanovi.

Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja

Prilog 7: Najznačajniji uticaji identifikovani prema kategoriji uticaja

Kategorije uticaja	Odnosni identifikovani uticaji
Ekonomski uticaji	Da
Društveni uticaji	Da
Ekološki uticaji	Ne
Uticaj na osnovna prava	Da
Rodni uticaj	Da
Uticaji na socijalnu jednakost	Ne
Uticaj na mlade	Ne
Uticaj na administrativno opterećenje	Da
Uticaj MSP-a	Da

Opcija 1:

Prva opcija nije dovoljno odgovorila na uzroke i posledice nesreća na radu, uključujući i fatalne nesreće. Ova opcija se uopšte ne bavi profesionalnim bolestima. Sa implementacijom ove opcije, kontinuirano iz godine u godinu, imamo povećanje broja nesreća na radu koje uključuju najviše smrtnih slučajeva. Ne mijenjati zakon o zaštiti na radu će i dalje imati negativne efekte u drugim aspektima ove oblasti. Zbog nedostatka jasne zakonske osnove, poslodavci se tretiraju kao oslobođeni odgovornosti čak i kada su radnici bez ugovora o radu i dođe do nesreće. Prema ovome, poslodavci, ostajemo bez novčane kazne i na kraju osuđeni. Shodno tome, negativan uticaj je direktno povezan sa životom radnika i dobrobiti njegove porodice.

Što se tiče medicine rada, institucionalna odgovornost za unapređenje sistema zaštite na radu je zanemarena i tiha. Zbog toga, država još nije razvila pravni okvir iz medicine rada i sprovođenje kapaciteta za sprovođenje i nadzor zdravlja. Kao rezultat toga, zaposleni ne vrše redovne zdravstvene preglede od strane stručnjaka za zaštitu zdravlja na radu, poslodavac ne šalje svojim zaposlenima kada je u tim poslovima, prema proceni rizika, identificiran visoki rizik. U odsustvu sistema, radnici su direktno pogođeni. Generalno, zdravstveni aspekt radnog mesta ne funkcioniše.

Gledano ekonomski, preduzeća mogu imati koristi, ali i finansijska ograničenja. Koristi, koje se sastoje od pristupa biltenima, ne investirajući finansijski u smislu rada radnika, što uključuje i životno osiguranje radnika. S druge strane, posmatrajući dugoročne ciljevi, ova neinvesticija može finansijski koštati poslodavca jer se, ne obezbeđujući uslove rada, vezuje za nedostatak produktivnosti i kvalitet ekonomske aktivnosti poslodavca.

Opcija 2:

Ekonomski uticaj

Prema početnoj analizi, kada su bezbednost i zdravlje na radnom mestu slabi, ekonomski uticaj može koštati. Dobro upravljanje BZR-om u jednom privrednom subjektu zapravo je u direktnoj povezanosti sa učinkom i koristima poslodavca. Jak sistem bezbednosti i zdravlja na radu donosi sa sobom mnogobrojne ekonomske koristi, kao što su: poboljšava produktivnost odsustvom bolesti; smanjuje trošak zdravstvene zaštite, zapošljavanje starih zaposlenih; podsticanje efikasnijih metoda i tehnologija rada; smanjenje broja ljudi koji moraju smanjiti broj sati rada kako bi se brinuli o članu svoje porodice itd. Iz svega ovoga proizilazi da su privredni subjekti sa višim standardima bezbednosti i zdravlja uspješniji i održiviji. Studije procenjuju da za svaki evro uložen u BZR, postoji povraćaj od 2.2 evra i da je odnos trošak – korist poboljšanja bezbednosti i zdravlja povoljan.

Ekonomske prednosti BZR-a po velika i mala preduzeća su važne. Da damo samo nekoliko primera, bezbednost i zdravlje na radnom mestu imaju sledeće ekonomske koristi: poboljšavaju produktivnost radnika; smanjuju odsustvo sa radnog mesta; smanjuju isplate naknade; ispunjavaju zahteve izvođača radova iz javnog i privatnog sektora. Poboljšanje i upravljanje rizicima.

Ozakonjivanje neformalnih zaposlenih, utiče direktno na podizanje državnog budžeta doprinosima koji ulaze u sistem, doprinosom koji zaposleni pružaju na svom radnom mestu.

Sa druge strane, jačanje Inspekcije rada povećavanjem broja inspektora utiče direktno i na nivo i stopu zapošljavanja. Ubacivanje u sistem poreza i doprinosa neformalnih zaposlenih, koji se procenjuju na relativno visokom nivou, doprinelo bi državnom budžetu i nakon toga bi se odrazilo i na nivo dohoda zaposlenih.

Društveni uticaj

Glavni socijalni uticaj je smanjenje sive ekonomije / neformalne zaposlenosti, što je posebno važno jer su ovi visokorizični poslovi obično popunjeni manje obrazovanim radnicima i nižim ekonomskim / socijalnim standardima.

Kada se poslodavci obavežu da ispoštuju prava zaposlenih u obliku u kome ih priznaju propisi na snazi, eliminisanjem obavljanja rada u dužem radnom vremenu od redovnog radnog vremena, obavezivanjem poslodavca da ispoštuje prava zaposlenih da iskoriste godišnji odmor ali i povećavanjem državnog budžeta, što će imati direktan uticaj na podizanje potražnje za radnim mestima samih poslodavaca.

Stvaranje novih radnih mesta i odgovor na potrebe tržišta rada da se zaposle mladi ali i povećanje ukupnog državnog budžeta i posledično i poslodavaca, stvorilo bi takve uslove da potencijalno zainteresovanim za zapošljavanje bude lakši proces zapošljavanja i pronalaženja slobodnog radnog mesta.

Uređivanje zakonskog okvira ali i nadzor primene pravnih akata koji uređuju formalno-pravne odnose u procesu rada ima direktan uticaj na poštovanje prava zaposlenih, bilo da se radi o pravima iz radnog odnosa ili o bezbednosti i zdravlju na radnom mestu.

Sprovođenje pravnih odredaba koje uređuju ugovorne odnose između poslodavca i zaposlenih utiče na olakšavanja dijaloga između poslodavaca i zaposlenih. Ova lagodnost moguća je kada se strankama u radnom odnosu ispravno i tačno preciziraju prava i uzajamne obaveze, ali i kada ova prava i obaveze prate odnosne institucije i organi.

Poboljšanje uslova za rad na polju bezbednosti i zdravlja na radu utiče na sprečavanje nesreća na radnom mestu koje će se završiti lakšim, težim povredama ili nesrećama sa fatalnim ishodom pri čemu jedan ili više zaposlenih ili drugih ljudi ima pristup mestu na kome se obavlja delatnost. Takođe, stvaranje zdravog ambijenta za rad uticaće da se svedu na minimum profesionalna oboljenja u vezi sa radnim mestom, ali se posledice mogu primetiti tek kasnije duž vremena.

Primena mera zaštite iz BZR-a utiče na shvatanje obezbeđenja od eventualnih nesreća ali i na pružanje prikladnog i zdravog prostora na radnom mestu, maksimalnim smanjivanjem štetnih supstanci ali i obezbeđivanjem lične zaštitne opreme zaposlenima i drugim stranama kojima se smanjuje rizik oštećivanja zdravlja zaposlenih ali i svodi na minimum verovatnoća javljanja eventualnih nesreća.

Smanjenje nivoa buke, poboljšanje kvaliteta vazduha i drugih uslova na radnom mestu proizvode pozitivan efekat na zdravlje zaposlenih. Ukoliko se ovi uslovi za rad urede odgovarajućim standardima, ali i njihovo poštovanje, ne samo da će očuvati zdravlje zaposlenih već će smanjiti i nivo stresa koji potencijalno može imati puno negativnih efekata na rad ali može istovremeno povećati mogućnost javljanja nesreća na radnom mestu.

Uticaj osnovnih prava

Obezbeđenje dostojnog radnog mesta obezbeđuje dostojanstvo i integritet zaposlenih. Kada se zaposlenom ispoštuju prava iz radnog odnosa ali i kada mu se pruže sigurni uslovi za rad i zdravo okruženje ali i bolji nadzor primene i poštovanja prava ovo će direktno uticati na osnovna prava, počevši od prava na život i zdravlje ali i na odgovarajuću zaradu, odsustvo, smatraće se odgovarajuće ispoštovanim.

Ovo utiče na stvaranje prikladnih uslova na radnom mestu i samim tim direktno utiče na zaštitu života i zdravlja pojedinaca ali i društva generalno, pravnu zaštitu, zaštitom prava stranaka iz radnog odnosa, čuvanjem i brigom o zdravlju i životu stranaka ali i u ekonomskom razvoju zemlje i samim tim i poslodavaca u zemlji.

Istinsko sindikalno organizovanje na nivou organizacije predstavljalo bi delotvoran mehanizam za zaštitu prava zaposlenih, posebno u privatnom sektoru.

Pravno uređivanje pitanja BZR-a ali i ostali pravni akti koji uređuju prava i obaveze poslodavaca i zaposlenih, podjednako važe za sve pojedince koji imaju pristup gradilištu. Takođe, bez obzira da li se radi

o poslodavcu ili o zaposlenom, u svakom procesu sporovi i nesporazumi će biti tretirani podjednako od strane institucije koja prati primenu zakona.

Zakonske odredbe iz oblasti BZR-a ali i iz radnog odnosa štite striktno prava dece u radnom odnosu, posebno od teških i opasnih poslova. Takođe, štite decu mlađu od 15 godina od svakog vida obavljanja rada.

Budžetski uticaj

Prema prvobitnim procenama, očekuje se da opcija 2 neće imati troškova. Tokom izrade ove opcije, utvrđena su sledeća pitanja koja nose sa sobom budžetske troškove ali koja su pokrivena Budžetom Kosova za 2020. i donatorima:

- Zapošljavanje osoblja Inspekcije rada (107,000.00 EUR (87,000.00 za plate i dnevnice; 20,000.00 EUR roba i usluge) predviđeno u Budžetu Kosova za 2020. godinu;
- Ugradnja informacionog sistema u Inspektoratu rada (IS planira da podrži švedska vlada, kroz projekat koji sprovodi agencija UN-UNOPS. Projekat je počeo da se sprovodi od 1. oktobra 2020. Iznos pokrivenosti ovog projekta nije definisan. Prema našim prognozama, koštaće približno do 50.000 evra.)

Opcija 3:

Ekonomski uticaj

Opcija izmene i dopune Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu br. 04/L-161, može imati očekivani uticaj na privredu. Sigurna radna mesta, stvaraju novu kulturu rada, stvaraju ili podižu nivo produktivnosti zaposlenih i posledično mogu uticati na profit poslodavca. Pružanjem bezbednih uslova za rad, zdravog okruženja za rad, poslodavci će vidljivo umanjiti mogućnosti za javljanje nesreća na radu i profesionalnih oboljenja i samim tim neće izgubiti stručne i kvalifikovane zaposlene, neće ugroziti verovatnoću javljanja nesreća i odgovarajućih troškova lečenja i izbećiće eventualne pravne posledice.

Poslodavci će biti u obavezi da obaveste svoje zaposlene o novim zakonskim odgovornostima, kao što je korišćenje opreme za rad, lične zaštitne opreme, preduzimanje preventivnih mera, neprekidna obuka, pravo radnika da organizuju radničke savete za pitanja bezbednosti i zdravlja na radu itd. Ovim radnicima, obuhvatajući i one radnike koji radne nepunim radnim vremenom ili privremeno ili agencijama, bez obzira na pol treba obezbediti relevantne obuke koje se odnose na rad koji obavljaju i uslove rada i uticaj na zdravlje.

Izmena i dopuna Zakona o bezbednosti i zdravlju na radu predviđaće da svaki poslodavac koji zapošljava do 10 zaposlenih, bude u prilici da sam obavlja delatnost na polju BZR-a. Ova opcija imaće direktan uticaj na sve MSP-e, imajući u vidu da su ovi poslodavci dužni da angažuju unutrašnjeg ili spoljnog stručnjaka da obavlja aktivnosti na polju BZR-a. Poseban uticaj biće izvršen na preduzeća koja zapošljavaju više od 50 zaposlenih, gde će poslodavci biti odgovorni da angažuju više od jednog stručnjaka za bezbednost i zdravlje na radu.

Društveni uticaj

Bezbednost i zdravlje na radu sastavni su deo procesa rada. Zaposleni koji su izloženi najvišim standardima bezbednosti u radu, direktno utiču na unapređivanje uslova za rad zaposlenih i na njihovo pravo na dostojanstven posao. Ovo takođe konkretno utiče na podizanje svesti zaposlenih o ostvarivanju njihovih prava a posledično i na izjavljivanje žalbe u vezi sa povredom njihovih prava.

Predložena opcija predviđa napredne standarde čiji je cilj da preduprede situacije u kojima zaposleni mogu biti izloženi opasnim uslovima za rad. Imajući u vidu da je na radnim mestima visokog rizika neizbežno izlaganje, poslodavci se ne oslobađaju odgovornosti da stvore uslove za bezbednost i zdravlje na radu i da preduzmu dodatne mere u skladu sa opcijom i propisima na snazi, sa ciljem da spreče nesreće na radnom mestu. Sa ciljem da se obezbedi veći stepen zaštite, radnici i/ili njihovi predstavnici se moraju obavestiti o rizicima po njihovu bezbednost i zdravlje kao i o merama potrebnim da se dati rizici otklone; oni moraju biti u prilici da doprinesu, uravnoteženim učešćem, u sprovođenju nužnih mera zaštite.

Kada govorimo o socijalnom dijalogu, predložena opcija će direktno uticati na mogućnost organizovanja zaposlenih da se založe za svoja prava i da aktivno učestvuju u bezbednosti i zdravlju na radnom mestu kod poslodavca. Zastupanje zaposlenih takođe će uticati na dostojnije zastupanje interesa radnika i poslodavaca.

Izmenom i dopunom ove politike, uticaj na zaposlene biće posebno usredsređen na njihovo stručno usavršavanje u vezi sa aktivnošću koju obavljaju kod poslodavca na polju BZR-a. Takođe, lica koja je poslodavac imenovao u svojstvu unutrašnjeg stručnjaka, imaće pristup da informišu i osposobe druge zaposlene u vezi sa sprovođenjem mera prevencije i zaštite BZR-a. Stvaranje mreže za obuku u sklopu poslodavca, smatraće se naprednijom odgovornošću poslodavca u smislu zakonskih obaveza koje ima u vezi sa bezbednošću i zdravljem zaposlenih na radu.

Imajući u vidu da bezbednost i zdravlje na radu predstavljaju neprekidan proces koji proizilazi iz radnog odnosa, u skladu sa ovom opcijom, ovo podrazumeva da će zaposleni na sistematskoj osnovi biti obrazovani i obučeni u vezi sa zakonskim promenama i postupcima BZR-a.

Preduzimanje preliminarnih mera od strane zaposlenih koji su prošli obuku i edukaciju i potpuno sprovođenje odgovornosti poslodavca predloženom opcijom, će po svemu sudeći smanjiti opasnost kada govorimo o izloženosti štetnim supstancama na zdravlje zaposlenih.

Uticaj na osnovna prava

Pravo na rad garantuje mogućnost za dostojanstven rad u sigurnim i zdravim uslovima, uz pristojne plate koje omogućavaju pristojan život za sebe i porodicu. Ona takođe obezbeđuje slobodu od nezaposlenosti i pravo na organizovanje. Prava radnika, uključujući obavezni rad, pravo na slobodno odlučivanje o prijemu ili izboru posla, pravedne zarade i jednake plate za jednak rad, slobodno vreme i razumno ograničavanje radnog vremena, uslove siguran i zdrav rad, članstvo i formiranje sindikata i štrajk

I indirektno, pravo na zdravstvenu zaštitu, uključujući pravo na pristup zdravstvenim ustanovama, dobrima i uslugama, zdravim radnim i ekološkim uslovima, te zaštitu od epidemijских bolesti i odgovarajućih prava na seksualno i reproduktivno zdravlje.

Pravo na rad u direktnoj je povezanosti sa pravom na život. Ovo podrazumeva da postoji veća verovatnoća da zaposleni koji je dobro informisan o svojim pravima i opasnostima kojima je izložen na radnom mestu traži poštovanje njegovih prava kao ljudsko biće i kao radnik, ali istovremeno povećava

mogućnost da se on/ona žali svaki put kada mu se ova prava prekrše. Ovo je takođe u direktnoj povezanosti i sa pravom na dostojan rad.

Rodni uticaj

Muškarci i žene učestvuju na tržištu rada u različitim delatnostima ali par sektora beleži veće učešće jednog pola i obratno. Uzmimo za primer rudarski i građevinski sektor u kojima su skoro svi zaposleni muškarci, dok u sektoru prosvete, zdravstva i trgovine imamo skoro podjednak procenat žena i muškaraca. Imajući u vidu rodne implikacije u svakom sektoru, moramo imati u vidu zahteve i potrebe oba pola, da bismo mogli pozitivno da utičemo na unapređivanje rodne ravnopravnosti ali i da izradimo politike koje štite grupe pojedinca oba pola.

Nacrt konceptnog dokumenta mora biti rodno osetljiv, u oba aspekta. Korišćen jezik mora biti u skladu sa međunarodnim standardima, i ne sme da isključi ili podrazumeva jedan pol u svim oznakama korišćenim u jednom dokumentu. Štaviše, potrebe žena i muškaraca se moraju uzeti u obzir i u procesu izrade i sprovođenja dokumenta i ostalih prpratnih dokumenata koji iz njega proizilaze.

Ključne stvari koje jedan dokumenat treba da čini, sa stanovišta rodne ravnopravnosti:

- Žene i muškarci se mogu suočiti sa velikim rizicima na radnom mestu;
- Različiti poslovi, podrazumevaju izloženost različitim rizicima.
- Izlaganje različitim rizicima na radnom mestu, podrazumevaju različite zdravstvene rezultate.
- Opasnosti po reproduktivno zdravlje – neravno pravan fokus.
- Praznine u istraživanjima – poboljšanje saznanja o opasnostima koje određeni poslovi nose konkretno za žene i muškarce.

Promovisanje ravnopravnosti u prevenciji: integrisanje rodne perspektive mora biti sastavni deo politika u vezi sa pitanjem bezbednosti žena i muškaraca na radnom mestu.

Zakon takođe promoviše sve aspekte koji se odnose na implementaciju Zakona o ravnopravnosti polova na Kosovu, naime, zastupljenost žena i muškaraca, zdravlje i sigurnost žena i muškaraca u skladu sa njihovim potrebama - što znači osiguranje prikupljanja podataka razvrstanih po spolu i analizu istih kako bi se izvršile neophodne izmene zakonskih odredbi, institucionalnih struktura, sistema, naknada i usluga

Budžetski uticaj

Treća opcija, prema prvobitnim procenama, ne predviđa nikakav dodatni trošak. U skladu sa ovom opcijom, očekuje se da se državnom budžetu dodaju prihodi iz procesa podnošenja zahteva za sertifikovanje i licenciranje fizičkih i pravnih lica koja obavljaju delatnost BZR-a. Ostvarivanje sopstvenih prihoda iz procesa podnošenja zahteva za sertifikovanje i licenciranje fizičkih i pravnih lica koja obavljaju delatnost BZR koriste se od strane MRSZ-a u skladu sa propisima na snazi. Očekivani finansijski troškovi mogu se odnositi na organizovanje stručnog ispita, koji organizuje MRSZ. Trošak ove aktivnosti ne prelazi ukupan trošak koji je MRSZ isplanirao. Ovaj trošak ulazi u kategoriju robe i usluga. Približan budžetski trošak biće predložen na Obrascu procene finansijskog uticaja, koji je dodatak ovog nacrtu konceptnog dokumenta.

Troškovi budžeta identifikovani su prilikom ugradnje informacionog sistema u Inspektoratu rada (IS planira da podrži švedska vlada, kroz projekat koji sprovodi agencija UN-UNOPS. Projekat je počeo da se

sprovodi od 1. oktobra 2020. Iznos pokrivenosti ovog projekta nije definisan. Prema našim prognozama, koštaće približno do 50.000 evra.)

Poglavlje 4.1: Izazovi u prikupljanju podataka

U pogledu izazova za prikupljanje podataka, izazov ostaje ne-distribucija svih podataka po polu, starosti, socijalnim / ekonomskim profilima itd.

Inspekcija rada predstavlja odgovoran organ za prikupljanje podataka o nesrećama na radnom mestu u svim sektorima, sem sektora rudnika i minerala. Ove podatke prikupljaju inspektori u sedam (7) kancelarija za koordinaciju koje deluju na nivou Kosova. Podaci Inspekcije se objavljuju u njihovim godišnjim izveštajima, iako bi ovi podaci trebalo da se objavljuju svakog meseca na službenoj stranici Inspekcije rada.

Godišnji izveštaji nisu puno detaljni niti sadržajni, nedostaje analiza podataka, kao što su: izbor inspekcija prema vrsti i sektorima i gradovima, detaljni nalazi proizašli iz inspekcije, klasifikacija nesreća (lakše nesreće se ne evidentiraju), podela nesreća po sektorima, gradu i polu, izveštaj procene prema uzrocima nesreća, analiza procene rizika, izricanje kaznenih mera (po sektoru, gradu, vrsti i vrednosti novčane kazne).

U sektoru rudnika i minerala, koji je uređen posebnim zakonom, inspekcije obavlja Nezavisna komisija za rudnike i minerale. Ovaj organ je u izveštaju za 2017. godinu između ostalog objavio podatke o nesrećama. Sem statističkih podataka, izveštaj ne navodi druge pojedinosti o uzrocima nesreće.

Sa druge strane, nema podataka o profesionalnim oboljenjima iako postoje dve specijalizovane ustanove: Centar za medicinu rada u Đakovici i Institut za javno zdravlje u Obiliću. Nijedna od ovih ustanova nije evidentirala da li je nekom zaposlenom dijagnostifikovano neko oboljenje kao posledica radnog mesta.

Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacija

Identifikovani akteri procesa konsultacija su sledeći:

Organizacija poslodavaca
Organizacija zaposlenih
Stručnjaci za BZR
Licencirane kompanije za BZR
Stručnjaci medicine rada
Civilno društvo (NVO)
Kancelarija Premijera
Ombudsman
Ministarstvo zdravlja
Ministarstvo ekonomskog razvoja

Prilog 8: Pregled sprovedenih aktivnosti komunikacije i konsultacije u vezi sa konceptnim dokumentom

Proces konsultacija ima za cilj: rano informisanje aktera uključenih u oblast bezbednosti i zdravlja na radu u identifikovanju i diskusiji problema, pružanju podataka i pripremi planiranih opcija za zakonske izmene.

Glavni cilj	Ciljna grupa	Aktivnost	Saopštenje/obaveštenje	Okvirni rok	Potreban budžet	Odgovorno lice
Otvoreni skup za sve interesne strane	Sve interesne strane	Javna tribina	- Informisanje u pismenoj formi e-mejlom;	- Treća nedelja aprila.	Nema dodatnih troškova	L.Z.
Individualni sastanci sa relevantnim institucijama;	-Resorna ministarstva (MZ, MER, MEI i MF); -Nacionalni savet za bezbednost i zdravlje na radu;	Radni sastanci	- Informisanje i prepiska e-mejlom; - Telefonski pozivi.	- Druga nedelja maja.	Nema dodatnih troškova	L.Z.
Individualni sastanci sa licenciranim kompanijama	Licencirane kompanije	Radni sastanci	- Informisanje i prepiska e-mejlom; - Telefonski pozivi.	- Treća nedelja maja	Donator	L.Z.
Prethodne konsultacije	Institucije predviđene članom 7 Poslovnika Vlade	Obaveštenje	- Informisanje i prepiska e-mejlom;	- Prva nedelja juna	Nema dodatnih troškova	L.Z.
Konsultovanje javnosti u pismenoj formi	Sve interesne strane	Objavljivanje konsultacija na portalu o javnim konsultacijama	- Informisanje i prepiska e-mejlom; - Svečano pokretanje online platforme MRSZ-a; - Objavljivanje u medijima i na društvenim mrežama; - Obaveštenje na internet stranici MRSZ-a.	- Treća nedelja juna.	Nema dodatnih troškova	L.Z.

Proces komunikacije i konsultacije u vezi sa predloženom politikom, započeo je u drugom delu 2018. godine.

MRSZ, je sproveo reviziju Zakona o BZR-u, pravnom analizom i njenim nalazima. Izveštaj sa pravnom analizom i preporukama oko pravnih izmena bio je predmet razmatranja pred širim auditorijumom – u radnoj grupi koja obuhvata socijalne partnere i ključne institucije. Prvi sastanak sa javnošću je održan dana 16. aprila na kome je MRSZ kao nosilac procesa, predstavio ideje, predloge i opšte ciljeve predložene politike. U skladu sa planom sprovođenja procesa konsultacija, održani su individualni radni sastanci. Održani su sastanci sa Ministarstvom zdravlja i sa Ministarstvom ekonomskog razvoja, kao dva glavna ministarstva u ovom procesu. Sa visokim predstavnicima MZ-a, je razgovarano o problemu sektora osnaživanja medicine rada dok je sa MER-om razgovarano o problemu nadzora primene propisa nad zaposlenima u rudarskom sektoru. Tokom sastanka sa dva odnosna ministarstva, u načelu je dogovoreno da se problem reši izmenom i dopunom Zakona o BZR. Takođe, MZ se obavezao da radi na rešavanju problema lekara medicine rada u srednjoročnom periodu dok se MER obavezao da obezbedi podatke o nesrećama na radu koje su se desile u poslednje tri godine. Iz prethodnog postupka konsultacija, komentare su primili i pregledali VKS-KP, Ministarstvo finansija, Ministarstvo zdravlja, Agencija za ravnopravnost polova itd. Svi komentari su adresirani i uključeni što je više moguće u konačni nacrt ovog koncept dokumenta.

Proces javnih konsultacija sproveden je u skladu sa procedurama utvrđenim važećim zakonodavstvom. Nacrt koncept dokumenta objavljen je na platformi za javne konsultacije Vlade Kosova. Iz zvaničnog procesa javnih konsultacija, primljeni su komentari od Američke privredne komore. Komentari APKK-a bili su sadržajni i sažeti. Javne konsultacije održane su i nakon obaveznog roka. Tokom jula 2020. godine održane su pojedinačne konsultacije i sastanci sa: Privrednom komorom Kosova, maloprodajnom mrežom, građevinskim preduzećem „Rukolli“, preduzećem licenciranim za BZR „HSK“. Sa ovih sastanaka zaključeno je da poslodavci i zaposleni nisu dovoljno informisani o svojoj odgovornosti u skladu sa zakonskim zahtevima utvrđenim važećim zakonom o bezbednosti i zdravlju na radu.

Poglavlje 6: Uporedba opcija

Prva opcija ne predviđa zakonske promene u važećem Zakonu o zaštiti na radu. Sa ovom opcijom, važećim Zakonom o bezbednosti i zdravlju na radu, uprkos naporima, radna mesta će i dalje biti nebezbedna, odgovornost poslodavca nije dobro definisana, neformalnost prema radnicima bez ugovora o radu, a takođe i čitav sistem iz oblasti profesionalne bolesti će ostati neuređen. Ako se nastavi sa ovom opcijom, glavne posledice će snositi radnici u svim sektorima, a posebno radnici sektora gde se procenjuje visok rizik.

Druga opcija zahteva međusektorski pristup jer prevazilazi pravni aspekt propisa. Ova opcija zahteva interakciju mnogih institucija s obzirom na to da je oblast BZR među sektorska i multidisciplinarna. Sprovođenje ove opcije je teže organizovati u bliskoj budućnosti, jer zahteva izgradnju profesionalnih kapaciteta, međuinstitucionalnu saradnju, posebno u oblasti medicine rada i generalno dovršavanje sistema bezbednosti zaštite na radu.

Treća opcija je najverovatnija opcija za poboljšanje i unapređenje zakonodavstva u oblasti BZR. Bez regulisanja pravne osnove profesionalnih bolesti i imenovanja odgovornih tela nije moguće započeti primenu drugih opcija (opcija 2). Prema tome pravni osnov mora biti dobro uređen, a zatim se mora nastaviti sa izgradnjom drugih mehanizama. Pored profesionalnih bolesti, ova opcija će ubrzati i dovršiti

transpoziciju Direktive 89/391 koja je okvirna direktiva oblasti a istovremeno uslov primene člana 82. SSP-a.

Poglavlje 6.1: Planovi realizacije različitih opcija

Prilog 9: Plan realizacije Opcije 2 - TE JETE NJESOI ME VERSIONIN SHQIP (TABELA)

Cilj politike	Poboljšanje primene i izvršenja bez zakonskih izmena							Iznos očekivano g troška	
Strateški cilj	Podizanje kapaciteta i unapređivanje Inspekcije rada								
	Output, aktivnosti, godina i odgovorna organizacija/oddeljenje								
Poseban cilj 1	Output 1.1	Podizanje kapaciteta i transparentnosti							
			God. 1.	God. 2.	God. 3.	God. 4.	God. 5,	Odgovorna institucija /oddeljenje	
		Aktivnost 1.1.1 Zapošljavanje osoblja	x					10 dodatnih zaposlenih u IR	107,000.00 EUR(87,000.00 plate i dnevnice ; 20,000.00 EUR roba i usluge)
		Aktivnost 1.1.2 Profilisanje inspektora rada (podelana inspektore radnog odnosa i inspektore bezbednosti i zdravlja na radu)	x					MRSZ/IR	Nema
		Aktivnost 1.1.3 Stvaranje digitalnog informacionog sistema za pružanje online	x					MRSZ/IR i poslodavci	Projekat UNOPS-a financirane u potpunosti finansirane

		usluga, prijave u realnom vremenu i izradu posebnih izveštaja								informativnog sistema Troškovi mogu biti oko 50,000 evra	
		1.1.4 Realizacija nenajavljenih inspekcija						IR		Nema dodatnih troškova	
		1.1.5 Pooštavanje kaznenih mera						IR		Povećani prihodi iz budžeta RK	
	Output 1.2	Poboljšanje uslova za rad na polju BZR-a									
			God. 1.	God. 2.	God. 3.	God. 4.	God. 5,	Odgovorna institucija /odeljenje			
		Aktivnost 1.2.1 Utvrđivanje postupaka poslodavaca za procenu rizika i primenu standardnih postupaka procene	x					MRSZ i IR		Nema dodatnih troškova	
Cilj 2	Određivanje jedinice za procenu rada i učinka IR							MRSZ			
Poseban cilj 2.1		Aktivnosti 2.1.1 Godišnja procena učinka i rada IR	x					MRSZ (kancelarija x)		Trenutno osoblje zaposleno u MRSZ. Nema dodatnih troškova	
Cilj 3	Puštanje u funkciju Instituta za medicinu rada										
Poseban cilj 3.1		Aktivnost 3.1.1 Puštanje u funkciju Instituta u Obiliću		x				MZ		Nema dodatnih	

		Aktivnost 3.1.2 Izrada evidencije o profesionalnim oboljenjima		x				ISHP Obilić, CPM Đakovica	Nema dodatnih
		U okviru programa specijalizacije za porodičnu medicinu, zacrtati za prioritet i otvoriti mogućnosti specijalizacije na polju medicine rada		x	x	x		MZ sa UP	Nema dodatnih

Prilog 10: Plan realizacije Opcije 3

Cilj politike	Poboljšanje uslova za rad zaposlenih i sprečavanje nesreća na radu i profesionalnih oboljenja							Iznos očekivanog troška
Strateški cilj	Unapređivanje propisa iz oblasti bezbednosti i zdravlja na radu							
	Output, aktivnosti, godina i odgovorna organizacija/odeljenje							
Strateški cilj 1	Output 1.1	Usvojen zakon						
Popunjavanje pravnog okvira na polju BZR-a		God. 1. 2021.	God. 2. 20212	God. 3. 2023.	God. 4. 2024.	God. 5. 2025.	Odgovorna institucija /odeljenje	
	Aktivnost 1.1.1 Izrada Predloga zakona o izmeni i dopuni ZBZR-a (Predlog zakona)	X					MRSZ/DPP	Operativni troškovi

	Aktivnost 1.1.2 Usvajanje predloga zakona	x						Vlada i Skupština Kosova	Nema
	Aktivnost 1.1.3 Objavljanje u Službenom listu	x						Vlada	Nema
	1.2. Usvojeni podzakonski akti								
	Aktivitet 1.2.1 Izrada Uredbe o sertifikovanju lica koja obavljaju delatnost BZR-a	God. 1. 2021. x	God. 2. 2022. x	God. 3. 2023	God. 4. 2024.	God. 5. 2025.		Odgovorna institucija /oddeljenje DPP/MRSZ	Operativni troškovi
	1.2.2. Izrada Uredbe o zdravstvenom nadzoru		x					MZ/MRSZ	Operativni troškovi
	1.2.3 Izrada Uredbe o listi profesionalnih oboljenj a		x					MZ/MRSZ	Operativni troškovi
	1.2.4. Izrada Uredbe o postupci		x					MRSZ/DPP	Operativni troškovi

	ma klasifika cije, registra cije, istrage i prijavljiv anja nezgoda na radnom mestu							
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Poglavlje 6.2: Tabela uporedbe sve tri opcije
Prilog 5: Uporedba opcija

Sredstvo uporedbe:			
Relevantni pozitivni uticaji	Opcija 1: Bez promene	Opcija 2: Poboljšana primena i izvršenje	Opcija 3:
Bezbedna radna mesta	Ograničen	Delimično zato što prvo treba izraditi primarno i sekundarno zakonodavstvo	Da
Profesionalne bolesti	Nema nikakvog pozitivnog uticaja	Ne, jer pravni osnov nije regulisan	Da
Nesreće na radu kod radnika bez ugovora o radu	Ograničen	Ograničen	Da
Relevantni negativni uticaji	Postojeći problemi ostaće isti i situacija svih zaposlenih na Kosovu će se pogoršati, posebno u sektoru visokog rizika.	Među sektorska saradnja ostaće nefunkcionalna, dok će postojeći kapaciteti ostati nefunkcionalni u adresiranju profesionalnih bolesti i nezgoda na radu.	Bez negativnog uticaja.
Relevantni troškovi	Bez dodatnih troškova	Bez dodatnih troškova za Budžet Kosova. Ugradnju informacionog sistema pokrivaće donator - švedska vlada na osnovu započetog projekta koji se sprovodi od 1. oktobra 2020. Dok zapošljavanje novih inspektora predviđeno je u budžetu za 2020. godinu.	Bez dodatnih troškova

Procena očekivanog uticaja na budžet	1. godina	2. godina	3. godina	1. godina	2. godina	3. godina	1. godina	2. godina	3. godina
	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
Zaključak									

Poglavlje 7: Zaključak i naredni koraci

Na osnovu konačne procene, opcija koja se bavi relevantnim problemima u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu je izrada nacrt zakona o izmeni i dopuni zakona br. 04/L-161 o bezbednosti i zdravlju na radu. Ovaj nacrt zakona biće izrađen u saradnji sa evropskim i lokalnim stručnjacima koje će Evropska unija podržati kroz IPA projekte koji su u procesu sprovođenja i donatora – švedske vlada kroz UNOP, trogodišnji projekat koji je počeo da se sprovodi od. 1. oktobra 2020.

Ne očekuje se da ova opcija, nakon prvobitne finansijske analize, dovede do dodatnih finansijskih troškova. Sa stanovišta primene SSP-a, ova opcija zapravo beleži napredak u sprovođenju člana 82 SSP-a.

Plan realizacije ovog Konceptnog dokumenta, pod uslovom da se odobri preporučena opcija, sledi:

Prilog 11: Plan primene preferirane opcije

Radnja	Vremenski rok
1. Usvajanje Konceptnog dokumenta	K4 2020
2. Izrada Predloga zakona o izmeni i dopuni Zakona br. 04/L-161 o bezbednosti i zdravlju na radu.	K1 2021
3. Usvajanje Predloga zakona o izmeni i dopuni Zakona br. 04/L-161 o bezbednosti i zdravlju na radu. u Vladi Republike Kosovo	K2 2021
4. Usvajanje i stupanje na snagu Zakona o izmeni i dopuni Zakona br. 04/L-161 o bezbednosti i zdravlju na radu. u Skupštini Republike Kosovo	K3 2021
5. Izrada podzakonskih akata	2021/2022
6. Primena Zakona	2021/2022

Poglavlje 7.1: Odredbe o praćenju i proceni

Akcioni plan za sprovođenje opcije preporučene ovim Konceptnim dokumentom odraziće se na Plan rada Ministarstva rada i socijalne zaštite. Realizaciju ovog plana nadgledaće Kancelarija generalnog sekretara MRSZ-a.

Prilog 1: Obrazac procene ekonomskog uticaja

Kategorija ekonomskih uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje ovaj uticaj?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivane koristi ili cena koštanja uticaja	Preferirani nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ¹	Da li će se povećati aktuelan broj radnih mesta?	Da, jer će raditi na formalizaciji zapošljavanja - manje neformalno zapošljavanje	Ne	Veliki/Mali	Velike/Male	
		Da li će se smanjiti aktuelan broj radnih mesta?	Ne			
		Da li će uticati na nivo zarade?	Ne			
Poslovanje	Da li će uticati na lakoću pronalaženja radnog mesta?	Da li će uticati na pristup finansijama za privredne subjekte?	Po	Mali		
		Da li će se određeni proizvodi udaljiti sa tržišta?	Po	Mali		
			Ne			

¹ Kada utiče na radna mesta, takođe će imati i društvene uticaje.

	Da li će se određeni proizvodi dozvoliti na tržištu?		Ne				
	Da li će neka preduzeća morati da se zatvore?		Ne				
	Da li će se obrazovati nova preduzeća?	<u>Može</u> <u>stvorit</u> <u>i, jer</u> <u>kao</u> <u>što se</u> <u>i</u> <u>naveli,</u> <u>potreb</u> <u>a za</u> <u>sertifi</u> <u>kaciju</u> <u>m</u> <u>može</u> <u>značiti</u> <u>da se</u> <u>moгу</u> <u>stvorit</u> <u>i nove</u> <u>vrste</u> <u>uslužn</u> <u>ih</u> <u>predu</u> <u>zeća</u>	Ne				
Administrativno opterećenje	Da li će se preduzeća primorati da ispune dužnost pružanja novih informacija?	Po		Veliki	Velike		
	Da li su pojednostavljene obaveze pružanja podataka o privrednim subjektima?	Da		Mali	Male		
Trgovinski promet	Da li se očekuje promena sadašnje stope priliva uvezene robe?		Ne				

	Da li se očekuje promena sadašnje stope priliva izvezene robe?	Ne				
Transport	Da li će imati efekta na način prevoza putnika i/ili robe?	Ne				
	Da li će doći do promena u vremenu potrebnom za prevoz putnika i/ili robe?	Ne				
Investicije	Da li se očekuje da kompanije ulože u nove delatnosti?	Ne	<p><u>To</u> <u>može</u> <u>poveć</u> <u>ati</u> <u>strana</u> <u>ulaga</u> <u>nja,</u> <u>jer će</u> <u>tako</u> <u>bolje</u> <u>regulis</u> <u>ati</u> <u>poslov</u> <u>anie i</u> <u>može</u> <u>značiti</u> <u>da ste</u> <u>u</u> <u>skladu</u></p>			
	Da li se očekuje da kompanije ponište ili odlože za kasnije svoje investicije?	Ne				
	Da li će se povećati investicije iz dijaspore?		<p><u>To</u> <u>može</u> <u>poveć</u> <u>ati</u> <u>strana</u> <u>ulaga</u> <u>nja,</u></p>			

jer će
tako
bolje
regulis
ati
poslov
anje.
a može
značiti
i da
ste u
skladu
sa EU,
a
sami
m tim
investi
tori
moгу
imati
više
samo
pouzđ
anja
da
ulažu
jer
pruža
sigurn
ost i
zdravs
tveno

Konkurencija	Da li će se smanjiti investicije iz dijaspore?			Ne							
	Da li će se povećati direktne strane investicije?	Da			Mali		Male			Mali	
	Da li će se smanjiti direktne strane investicije?			Ne							
	Da li će se povećati poslovna cena proizvoda, kao što je električna energija?			Ne							
	Da li će se smanjiti cena poslovnih sirovina, kao što je električna energija?			Ne							
	Da li postoji verovatnoća promocije inovacije i istraživanja?			Ne							
	Da li je verovatno ometanje inovacije i istraživanja?			Ne							
	Da li su pogođene kompanije uglavnom MSP-i?		Da			Veliki		Velike		Veliki	
	Cene i konkurencija	Da li će se povećati broj robe ili usluga na raspolaganju privrednim subjektima ili potrošačima?			Ne						
		Da li će se smanjiti broj robe ili usluga na raspolaganju privrednih subjekata ili potrošača?			Ne						
Da li će se povećati cene postojeće robe ili usluga?				Ne							
Da li će se povećati postojeće cene robe i usluga?				Ne							
Da li će se ostvariti uticaj na neki poseban poslovni sektor?				Ne							
Regionalni ekonomski uticaji	Da li je ovaj sektor skoncitriran u nekom konkretnom regionu?			Ne							
	Opšti ekonomski razvoj		Da			Mali					
	Da li može postojati bilo kakav uticaj na stopu inflacije?			Ne							

Prilog 2: Obrazac procene društvenog uticaja

Kategorija društvenog uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje ovaj uticaj?		Broj pogodnih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivane koristi ili cena koštanja uticaja	Preferirani nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ²	Da li će se povećati aktuelan broj radnih mesta?	Da	Ne	Veliki/Mali	Velike/Male	
	Da li će se smanjiti aktuelan broj radnih mesta?		Ne	Mali		
	Da li će uticati na radna mesta u određenom poslovnom sektoru?		Ne			
	Da li će uticati na nivo zarade?		Ne			
	Da li će uticati na lakoću pronalazjenja radnog mesta?	Da		Mali		
	Da li su društveni uticaji skoncentrisani u nekom konkretnom regionu?		Ne			
Regionalni društveni uticaji	Da li se utiče na prava radnika?	Da		Veliki		
	Da li se predviđaju ili stavljaju van snage standardi obavljanja rada u opasnim uslovima?	Da		Veliki		
	Da li će uticati na način odvijanja socijalnog dijaloga između zaposlenih i poslodavaca?	Da		Veliki		
	Da li će uticati na siromaštvo?		Ne			
	Da li će uticati na pristup šemama socijalne zaštite?	Da		Mali		
	Da li će se promeniti cena robe i osnovnih usluga?		Ne			
Socijalna inkluzija	Da li će imati uticaja na finansiranje ili organizovanje šema socijalne zaštite?		Ne			
	Da li će uticati na osnovno obrazovanje?		Ne			
Obrazovanje	Da li će uticati na srednje obrazovanje?		Ne			

² Kada utiče na radna mesta, takođe će imati i ekonomske uticaje.

	Da li će uticati na visoko obrazovanje?		Ne			
	Da li će uticati na stručno osposobljavanje?	Da			Veliki	
	Da li će uticati na obrazovanje zaposlenih i celoživotno učenje?	Da			Veliki	
	Da li će uticati na organizovanje ili strukturu obrazovnog sistema?		Ne			
	Da li će uticati na akademsku slobodu i samoupravu?		Ne			
Kultura	Da li opcija utiče na kulturnu različitost?		Ne			
	Da li opcija utiče na finansiranje kulturnih organizacija?		Ne			
	Da li opcija utiče na mogućnosti lica da izvuku koristi iz kulturnih aktivnosti ili učestvuju u njima?		Ne			
	Da li opcija utiče na očuvanje kulturnog nasleđa?		Ne			
	Da li opcija utiče na sposobnost građana da učestvuju u demokratskom procesu?		Ne			
Upravljanje	Da li se prema svakoj osobi postupa ravnopravno?		Ne			
	Da li je javnost bolje obavještena u vezi sa određenim pitanjima?		Ne			
	Da li opcija utiče na način funkcionisanja političkih stranaka?		Ne			
	Da li će biti ikakvog uticaja na građansko društvo?		Ne			
	Da li će uticati na život ljudi, kao što je očekivani životni vek ili stopa smrtnosti?		Ne			
Zdravlje i javna bezbednost ³	Da li utiče na kvalitet hrane?		Ne			
	Da li povećava ili smanjuje zdravstveni rizik usled štetnih supstanci?	Da, smanjiće se			Veliki	

³ Kada utiče na javno zdravlje i bezbednost, onda redovno ima i uticaje na životnu sredinu.

	Da li će ostvariti zdravstveni efekat usled promena u nivou buke ili kvalitetu vazduha, vode i/ili zemljišta?	Da		Mali		
	Da li će imati zdravstvenih uticaja usled promena u upotrebi energije?		Ne			
	Da li će imati zdravstvenih uticaja usled promena u skladištenju otpada?		Ne			
	Da li će uticati na način života ljudi, kao što su nivo zainteresovanosti za sport, promene u uhranjenosti, ili promene u konzumiranju cigareta ili alkohola?		Ne			
	Da li postoje posebne grupe koje se suočavaju sa mnogo većim rizicima u odnosu na ostale (predviđene faktorima kao što su starosna dob, pol, invaliditet, društvena ili regionalna grupa)?	Da		Mali		
Kriminal i bezbednost	Da li utiče na verovatnoću hvatanja kriminalaca?		Ne			
	Da li utiče na moguću dobit od kriminala?		Ne			
	Da li utiče na nivo korupcije?		Ne			
	Da li utiče na kapacitet sprovođenja zakona?		Ne			
	Da li ima bilo kakvog efekta na prava i bezbednost žrtava kriminala?		Ne			

Prilog 3: Obrazac procene ekološkog uticaja

Kategorija ekoloških uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje ovaj uticaj?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivane koristi ili cena koštanja uticaja	Preferirani nivo analize
		Da	Ne			
Klima i održivo okruženje	Da li će imati uticaja na emisiju gasova sa efektom staklene bašte (ugljiendioksid, metan itd.)?		Ne		Velike/Male	
	Da li će imati uticaja na potrošnju goriva?		Ne			
	Da li će se promeniti raznovrsnost izvora koji se koriste za proizvodnju energije?		Ne			
	Da li će biti promena u ceni za proizvode nakhonjene životnoj sredini?		Ne			
	Da li će određene aktivnosti biti manje zagađujuće?		Ne			
Kvalitet vazduha	Da li će imati uticaja na emisiju zagađivača vazduha?		Ne			
Kvalitet vode	Da li ova opcija utiče na kvalitet vodu?		Ne			
	Da li ova opcija utiče na kvalitet podzemnih voda?		Ne			
	Da li ova opcija utiče na izvore vode za piće?		Ne			
	Da li će uticati na kvalitet zemljišta (u vezi sa kiselošću, zagađenjem, korišćenjem pesticida ili herbicida)?		Ne			
Kvalitet zemljišta i korišćenje zemljišta	Da li će uticati na eroziju zemljišta?		Ne			
	Da li će se izgubiti zemljište (gradnjom itd.)?		Ne			
	Da li će se dobiti zemljište (dekontaminacijom itd.)?		Ne			
	Da li će biti promena u korišćenju zemljišta (npr. umesto korišćenja šuma na					

	korišćenje za poljoprivredne ili urbanističke namene)?				
Otpad i recikliranje	Da li će se promeniti količina proizvedenog otpada?	Ne			
	Da li će se promeniti načini obrade otpada?	Ne			
	Da li će uticati na mogućnosti recikliranja otpada?	Ne			
	Da li ova opcija utiče na korišćenje obnovljivih izvora (rezervi ribe, hidrocentrala, solarne energije itd.)?	Ne			
Korišćenje izvora	Da li opcija utiče na korišćenje izvora, koji nisu obnovljivi (podzemne vode, minerali, uglj itd.)?				
	Da li će imati uticaja na verovatnoću javljanja opasnosti kao što su požari, eksplozije ili nesreće?				
	Da li će uticati na spremnost za slučajeve prirodnih katastrofa?				
	Da li utiče na zaštitu društva od prirodnih nepogoda?				
Biorazličitost, flora i fauna	Da li će uticati na zaštićene ili ugrožene vrste ili njihova staništa?				
	Da li će uticati na veličinu ili povezanost između prirodnih zona?				
	Da li će imati bilo kakvog uticaja na broj vrsta na određenom staništu?				
	Da li će uticati na postupanje prema životinjama?				
Blagostanje životinja	Da li će uticati na zdravlje životinja?				
	Da li će uticati na kvalitet i sigurnost životinjske hrane?				

Prilog 4: Obrazac procene na osnovna prava

Kategorija uticaja na osnovna prava	Glavni uticaj	Da li se očekuje ovaj uticaj?		Broj pogodnih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivane koristi ili cena koštanja uticaja	Preferirani nivo analize
		Da	Ne			
Dostojanstvo	Da li ova opcija utiče na ljudsko dostojanstvo, na njihovo pravo na život ili na lični integritet jedne osobe?	Da		Veliki/Mali	Velike/Male	
	Sloboda			Veliki		
Sloboda	Da li ova opcija utiče na prava i slobode pojedinaca?	Da				
	Da li ova opcija utiče na pravo osobe na privatnost?		Ne			
	Da li ova opcija utiče na pravo stupanja u brak ili zasnivanje porodice?		Ne			
	Da li ova opcija utiče na pravnu, ekonomsku ili društvenu zaštitu pojedinaca ili porodice?		Ne			
	Da li ova opcija utiče na slobodu mišljenja, savesti ili veroispovesti?		Ne			
	Da li ova opcija utiče na slobodu izražavanja?		Ne			
	Da li ova opcija utiče na slobodu okupljanja ili udruživanja?	Da			<u>To može imati uticaja jer nudi više mogućnosti za organizovanje i predstavljanje zaposlenih.</u>	
	Da li ova opcija podrazumeva obradu ličnih podataka?	Da	E ulet			
	Da li su zagarantovana prava pojedinaca na pristup, ispravku i prigovor?		Ne			
	Da li je jasan i zaštićen način na koji se obrađuju lični podaci?	Da				

Azil	Da li ova opcija utiče na pravo na azil?				Ne	
Imovinska prava	Da li će uticati na imovinska prava?				Ne	
	Da li ova opcija utiče na slobodu poslovanja?				Ne	
Jednako postupanje ⁴	Da li ova opcija štiti načelo jednakosti pred zakonom?	Da		Mali		
	Da li postoji verovatnoća da se određene grupe oštete direktno ili indirektno diskriminacijom (npr. diskriminacija na rodnoj, rasnoj osnovi, boji kože, etničkom poreklu, političke ili druge opredeljenosti, starosne dobi ili seksualne orijentacije)?				Ne	
	Da li ova opcija utiče na prava lica sa invaliditetom?	Da		Mali		
Prava deteta	Da li ova opcija utiče na prava deteta?				Ne	
	Dobra uprava	Da li će administrativni postupci postati složeniji?			Ne	
	Da li utiče na način na koji administracija donosi svoje odluke (transparentnost, proceduralni rok, pravo pristupa dosijeu itd.)?				Ne	
	Za krivična prava i predviđene kazne: da li utiče na prava tuženog?				Ne	
	Da li utiče na pristup pravdi?				Ne	

⁴ Rodna ravnopravnost predmet je Procene rodnog uticaja